

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

na kraje bivše Avstro-Ogrske:

celo leto skupaj naprej . . . K 60—
pol leta . . . . . K 30—
četrt leta . . . . . K 15—
na mesec . . . . . K 5—50

na Nemčijo:

celo leto naprej . . . . . K 65—
na Ameriko in vse druge dežele:
celo leto naprej . . . . . K 70—

Vprašanjem glede inseratov se naj prikloni za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravištvu (spodaj, pritličje, levo). Knafljeva ulica št. 5, telefon št. 99.

Ljubljana vsak dan sveder, izvenredni nedeljski in prazniški.

Inserati se računajo po porabljenem prostoru in sicer 1 mm visok ter
54 mm širok prostor po 30 vinarjev, pri večkratni priročnosti popust.
Poslano (samo vnos) 50 vin.

Novi naročniki naj pošljejo naročilno vodno po nakazilu. Vse
na samo plačilo naročbe brez poslatve denarja se ne moremo nikakor očitati.
„Narodna Tiskarna“ telefon št. 99.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani:

dostavljen na dom ali če se hoče pošt:

celo leto naprej . . . . . K 58— | četrt leta naprej . . . . . K 15—
pol leta . . . . . K 29— | na mesec . . . . . K 5—

Posamezna številka velja 30 vinarjev.

Doplač naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Upravištvu: Knafljeva ulica št. 5 (v t. nadst. levo), telefon št. 94.

Poziv železničarjem!

Predsedstvo Zveze jugoslovanskih železničarjev poziva vse člane, da vzdreže najstrožji red na železnicih do končne odločitve. Predsedstvo bo pravčasno sklepalo. Ne pustite se begati in zavajati k nepremišljenim dejanjem od neodgovornih elementov.

Predsedstvo Zveze.

Strankarski razkol v Sloveniji.

Z ozirom na množiča se znamenja strankarskega razkola v Sloveniji smo se obrnili v vprašanju na podpredsednika dež. vlade dr. Zerjavo, jeli ima ta situacija posledice v vladi in kako jo presoja. Dr. Zerjav nam na to odgovorja, da si pridržuje do te stvari obširneje spregovoriti, povdaja pa že danes, da si za strankarski razkol in novo borbo nebi mogli izbrati nesrečnejšega trenutka nega je današnji. Radi mejnega vprašanja so se koalirale tri narodne stranke. To mejno vprašanje se postavlja in se bolj in bolj zaostrova. Medtem ko drugi izgubljajo živce, bi jih mi ta hip ne smeli. Vem, da bi bilo za IDS, s strankarskega stališča bolje, da sedanja grupacija neha, a to nas ne sme prav nič motiti. Isto trdita nasproti stranki, a tudi oni se morata ozirati na vnanji položaj in vsrati. V deželni vladi delamo složno naprej, vidimo, da vre okrog nas, vendar se ne damo zajeti o postranskih čustev. Mi hočemo situacijo držati s slovnim sodelovanjem, dokler to ne veleva kričeči interes širokih naših slojev in predvsem, dokler ne bode mejno vprašanje rešeno. Stranke se organizirajo, kar prinaša neogibne spopade, a če varujemo formo, nas ne bo narazen spravilo v velikem hrupnem delu. Ko nad nami ne bode več mementa iz Primorja in Korotana, ko bomo prestopili vrhunc prehrabne krize in eksistenčne borbe javnih nastavlencev, takrat bomo — prepričan sem, da vsi moji tovariši v vladi tako mislijo — prav radi razpustili sedanjo vlado in želeli svojim naslednikom lepših ur, kakor jih mi preživljamo zadnja dva mesca.

Proporc in direktna volitev.

(Objavljamo kot pobudo za debato o tem vprašanju.)

Oglašajo se stranke s svojimi zahtevami; edine so si v tem, da je treba urediti nove volitve tako, da bo izid odgovarjal resničnemu mnenju volilcev. Tega dosej pri nas pač ni bilo. Neznatna večina je lahko obvladala večino. Tudi tukaj je treba popravljati in dati tribut pravici in samoodločbi.

LISTEK.

Albert Šiš: Nekoliko o naši narodni noši.
(Dolje.)

Belokranjska narodna noša je vobče enotna, bela, v posameznostih se vendar razlikuje druga od druge tako, da se spozna Poljanke od Žumberčanke, ta zopet od Marindolke itd.

Belo Kranjce.

Prijatelj Fran Lovšin, nadučitelj na Vinici, ki pozna belokranjsko narodno nošo v vseh detaljih, mi piše:

Pred 60 leti so nosile Belokranjce sploh le dvoje oblačil: robačo t. j. krilo na spodnjem životu in opletje (rokavci, ošpetelj) na zgornjem životu. To je bilo vse, kar je bilo na njih. Strajce niso nosile.

Robača je bila štiri pole široka, ob pasu nabrana v »naborke« (gube). Nosila se je na štiri prste širokih oprtah (naramnicah), ki so bili pri trieni na širokem pasu, imenovanem opletje.

Opletje je segalo malo čez pas. bilo je ohlapno, za vratom pa močno nabrano v naborke. (Glej sliko v II. delu zbirke »Narodne vezenine na Kranjskem«.)

Poljanke in Vrhovke so ob vratu nosile širok, na ramah ležec vratnik, ki je bil del opletja. Vrhovke so ga imelevali petrič (ek) (najbrže pritček). Vse druge so nosile opletje brez vratnika ali pritčka.

Pozneje so podobele na zgornjem životu ošpetelj, narejen doma od domačega platna, ali pa kupljeno plateno jopico - majico. Na spodnjem životu pa so podobele dolenk (spodnje krilo), tkano od domačega platna.

Ošpetelj in dolenka sta odpravila od robače oprte in opletje. Robača je bila poslej brez opletja in brez oprt, podobna navadnemu krilu.

Dokler niso nosile dolenke in ošpetelja ali majice, je bila robača jedino pokrivalo na spodnjem, a opletje na zgornjem životu. Odslej pa je obstajala obleka Belokranjce iz štirih komadov: robače in opletja kot zornje, ošpetelja in dolenke kot spodnja obleka.

Sredaj so si opasale kratak, srednje širok bel, vezan zazor (predpasnik).

Priimniti le, da so Belokranjce (razen Poljan in Vrhovk, ki so nosile ovrtnik ali pritček) svoje opletje okrašale z raznimi vezeninami. V okrajcih Vinice, Dragatuša in Adlešič so si okrašale z vezeninami tudi zazor in robačo.

Kriza na konferenci — Važna Trumbičeva izjava. Kompromis?

Protih strankarskemu razkolu. — Vprašanje železničarjev. — Moka na potu.

Nedeljski dogodek v Želimljah.

Da se resnica prav spozna, treba je slišati oba zvonca!

Slovenec od torika in srede je prinesel razburilne dopise pod naslovom: »Kri je tekla« in »tura«. V teh dopisih so bili naslikani dogodki na nedeljskem shodu SLS v Želimljah v tako krvavi in romantični barvah, da smo se resnično prestrašili celo ml, trezno misleči, ki poznamo prav presojati bujno časnarsko fantazijo. V dopisu dolžijo naše somišljenike, da so prišli z Golega na shod »Kmetičke zveze« že dogovorjeni in pripravljeni za napad ter so bili v ta namen brez poudara pritiskali od dveh strani proti župniku Erjavcu, ki je otvoril pred šolo shod, ter ga takoj začeli obdelavati s palicami in pestmi do krvi. Da doženemo resnico, poslali smo svojega župnika polzvedovat na lice mesta. Ta je dognal sledeče:

Prebivalci na Golem in Želimljah so že ob priliki ustanovitve krajevnih organizacij IDS, na izu izrekli željo, da bi se osnovala zanje lastna K O V ta namen so sklicali dne 9. sušca javni shod na Golem ter prišli sami po govorniku v Ljubljano. Novi odbor je pazno zasledoval vsako politično gibanje, posebno v bližnji sosesčini. Ogorčenje je zavladalo, ko se je zvedelo, da so na Turjaku pristali VLS, trgali očito lepake, ki so vabili na shod IDS. Še bolj jih je razkajalo, ko so čitali v »Slovenec«, kako se norčuje iz naših stvari ter daje svojim strankarjem potuho, češ, le tako naprej, saj vam nič ne morejo. Potem je prišel shod v bližnjem Robu, od katerega je odpravil ondotni župnik ljudi z očitno grožnjo, da dobe koruzo le tisti župljani, ki ne bodo šli na shod. Na Golem je župnik v nedeljo dopoldne z lece oznanil, da se vrši popoldne shod v Želimljah. »pa ne za liberalce, ampak za katoliške močje«.

Da takšni pojavi ne morejo vplivati blazilo in pomirjevalno, je menda umemno. K temu pa pride še dejstvo, da »majo na Golem precej nerodnega dušnega pastirja, ki nastopa s tožbami in ruševino proti gospodarsko šibkim gorskim prebivalcem zaradi nekakšne bira. Vse ga mrazi«.

Preprosti ljudje, ki so vse to slišali, brali in opazovali, so se balli, da hočejo razbiti njihovo novo krajevno organizacijo, na katero so ponosni kot na prvo lastno združjenje. Pričakovali so, da bo tam nastopil v ta namen njihov lastni župnik. Izrečno povdarjajo vsi, da proti želimljakemu župniku nimalo ničesar, da niti slutiti niso, da bo on vodil shod.

»Slovenec« piše, da so Golani imeli šibe in palice v rokah. Vsakomur je znano, da imajo gorski prebivalci navado vzeti kakšno oporo, kakor gredo z doma po strmih potih v dolino. Kdor nima palice doma, odloži ali vreže si jo med potom. Prazni rok ne pride naš gorski človek niti v mesto, še manj na semeni. Pri tem pa gotovo nima namena koga napasti.

Sedaj pa poslušajmo kako opisujejo dogodke razni udeležniki shoda, in sicer pristasi obeh strank:

Župnik Erjavec je dal besedo dr. Ježu iz Ljubljane. Ta je začel govoriti. Kmetičke vpraša: »Kdo je predsednik današnjemu shodu?« Dr. Jež: »Po pravilih jaz sam!« Po teh besedah skoči župnik s stisnjenimi pestmi kot pripravljen na sunek ali udarec proti vprašalcu in grozeči mu s pestmi v obraz vpilje: »Kdo pa ste, kaj ste? Kmet ali socialist?« S.: »Kmet vsak dan!« Ker mu je župnik grozeče krillil s stisnjenimi pestmi pred obrazom ter kazal, da ga hoče zgrabiti, se je S. skušal nazaj umikati. Župnik pa je šil čimdalje bolj razkačen v njega. Ta župnikov nastop je ostale pristase razburil. Tudi so se hall za svojega tovariša, da ga župnik zgrabi ali udari. Pristasi SLS, so od zadaj sunili v Goljana tako, da sta župnik in S. trčila skupaj. Tisti hip je župnik zgrabil S., ga začel suvati ter skušal vreči na tla. S. se je trdno upiral, a že ga zgrabi od zadaj za rame bivši ljubljanski gostilničar Čotič in zakriči: »prokleti kmetički bik!« Kaj pa hočete hudčiti? Ta psovka je šele napravila divjo kri. Dočim sta se Čotič in S. ruvala in med ruvanjem prišla za šolo, kjer je Čotič padel, obenem pa potegnil revolver, se je župnik umaknil k zidu, od koder je vpil in zmerjal. Morda bi se množica vkljub temu še ne bila delansko lotila župnika, toda se je znova vgnal od zidu med množico, da jo s silo razžene. To je parkrat obnovil ter suval naše ljudi z gno pestjo v trebuh z drugo pod brado. Poslednika Anzele je sunil v brado, da se mu je pocedila kri. Torej je prva kri tekla pri naših pristasi in prvi je udaril župnik in samo enkrat! Šele tedaj je res nevarno zavrelo ter so strasti zadušile um. Padle so po župniku šibe in palice. Ko je tudi ta po obrazu krvavel, poprosil ga je brat imenovanca S.: »Zakaj ne mirujete, vidite, da ste sam in da ničesar ne opravite?« Župnik z lokalnim glasom: »To je želimljaska dobrota!« Te besede so vsi razumeli za obtožbo na lastne pristase, ker se ne zavzemajo dejansko zani.

Ko so videli ljudi na obeh straneh krvave posledice, so se takoj stregli, posebno ker se je župnik tudi odstranil. Nekateri so bili prestrašeni, drugi so se smejali, med temi tudi lastni župnikovi pristasi. Ne nekaj ženic je javkalo in prorokovalo nesrečo in gorje za faro. Češ: »Kristusovega namestnika so se lotili!«

Dr. Jež, kot prevdarni politik, je takoj v začetku videl razpoloženje ter izginil. Ako bi bil storil tudi gosp. župnik, bi dogodila sploh ne bilo.

Beseda »Hura!«, kakor piše »Slovenec« v drugem članku, sploh ni padla med celim opisanim dogodkom. Šele po odhodu župnika, ko se je na izpraznjenem bojišču začel repenčiti neki fantalin z novimi grožnjami, so naši ljudje za šalo zaklicali »Hura!«, nakar je tudi ta pobegnil.

Na naše vprašanje: »Ali je morda ljudstvo svoječasni govor dr. Lovrenčiča (od 9. marca torej pred mesecem!) napačno razumelo? Ali je res govoril proti duhovnikom?« Odgovor: »Besede »duhovnik« še manj pa »črnosuknjež« ali »far« kakor piše »Slovenec«, niti izpregovoril ni. Nasprotno nas je poučeval, da si moramo ostati bratje, četudi pripadamo raznim strankam, da moramo živeti z vsemi sporazumno in strpljivo. Je svojega mišljenja in svojih pravic si ne damo jemati.

Naša stranka obžaluje in odločno obsoja te dogodke, kakor vsako nasilstvo, naj si pride od katerekoli strani. Stranka Iskreno želi, naj bi bile Želimlje zadnje poglavje, kjer se je udeleževala politična premoč s pestmi in palicami. Mi učimo naše pristase po shodih in časopisih k strpljivosti in lojalnosti napram drugim slovenskim strankam. Naj bi se istotako nastopalo tudi pri vodstvih ostalih dveh strank. Še enkrat ključemo: Pustite vsaki stranki svobodni razvoj, dokler se vrši v zakonitih mejah in brez izpadov proti nam. Neopustnost zavrnite le z odločno, prepričevalno besedo in jih prijavite stranknemu tajništvu.

Nujna Interpelacija

poslanca dr. V. Kukovca na ministra za ustavodajno skupščino in izenačenje zakonov zaradi centralizacije državne uprave in uvedbe samouprave po okrajih itd. v obsegu delokroga deželne vlade v Ljubljani.

Po proglašenju edinstvene države izrekla se je naša javnost za potrebo samouprave naroda po okrajih in okrajih in primerno decentralizacijo državne uprave. V obsegu kraljevine Srbije so že urejena okrajja in srez z zakonom 18. marca 1905 in po poznejših dopolnitvah in izpremembah tega zakona. V Hrvaški in Slavoniji uživajo velike županije istotako vsaj nekaj pravic samouprave in je v ti obliki primerno urejena tudi decentralizacija državne oblasti. Nikakšne enotne ureditve samouprave pa ne najdemo na najbolj izpostavljenih delih države, kjer bivajo Slovenci v bivših kronovinah Štajerski, Koroski in Kranjski. Nekateri postli samouprave se nahajajo na podlagi starega štajerskega deželnega zakona o okrajnih zastopih vsaj na spodnjem štajerskem pač še v rokah okrajnih zastopov. Ker se pa ti zastopi za ves čas vojske nikjer niso na novo sestavili in je v narodno najvažnejših okrajih že do deset let vladal le vladni komisar in so se dotični okrajni zastopi razpustili, ker je zakon o okrajnih zastopih slovenske,

pletle doma iz domačje volje, bile so bele ali pisane. Izgotovljene nogavice so dale potem stoparji v stope, da so bile mehkeje. — Prav tako so dale v stope belo suknjo, ki so ga prele in tkale iz domačje volne.

Nakit. Krog vratu so nosile le dekleta in mlade žene bele in rdeče steklene koralde. Po prsih izza vrata privezan pa jih je krasil »džundž« ali »ro-gaš(e)« temno rdeče barve. Rogašec je po barvi in po obleki enak rdečim koralom.

Žene iz Poljan, z Vrha in iz Se-miča so nosile na prsih igle.

Pokrivalo. Na glavi so nosile pečo ali pečico. Pečica je bila manjša od peče in navadno brez rože. A nekater pečice so imele tudi vezeno rožo. Pečica je bila vsakdanje pokrivalo, pokrivalo za delo. Zavezala si jo je pod brado. Peča za praznike je imela veliko vezeno rožo. Vezala si je pečo izpod brade na temenu glave.

Peče so nosile rimo-katoličanke in pravoslavne.

Rimo-katoličanke, žene in devojke, so svoje kite nosile trdo spletene, nizko na tilniku povezane v gyltek ali pa v obliki polumeseca.

Pravoslavne Bojančice in uštarke Žumberčanke pa so svoje kite vleče prosto navzdol.

(Dolje priloženo.)

Vse Belokranjce razum one krog Vinice, Dragatuša in Adlešič so svojo obleko grohale (krispale, nagubale).

Podroben opis in risbe teh vezenin se nahajajo v drugem delu moje zbirke narodnih vezenin.

»Pas. Krog pasa so nosile tkanico, t. j. štiri prste širok, dolg pas. Tkanica je bila navadno dvobarvna, po sredi rdeča, ob krajih črna. Opasale so se s tkanico dva do trikrat okoli pasu. Pri Vrhovkah in pri Poljanah je bila tkanica zadaj do konca robače, a viseči del ni bil več tkan, marveč je imel proste niti — »stranice«.

Tkanice so tkale domače tkaničarke krog Adlešič, Preloke in Pri-lišča.

Ženske krog Vinice, Dragatuša in Adlešič so nosile opletje opagano pod tkanico. Pri njih je bila tkanica vidna. Poljanke in Vrhovke so nosile opletje neoprasano, tkanica se krog pasu ni videla, je visela le zadaj navzdol.

Konec takega pasa je visel zadel na krilu tudi ženskam v Metliki in okolici. le da je bil črne barve, zato so ga tudi zlovali jeziki imenovali »črni rena«. »Novice« z dne 3. xrudna 1879 št. 49 vsebuje humorističen članek »Kako so Belim Kranjcem bili zabliti »črni rena«. Oni pa je J. Navratil. V tem članku onisi ne nica trud, ki si ga je prizadejal sloveč Baraga,

ki je prišel l. 1828 iz Šmartnega v Metliki »duš past«, da bi odpravil »črne repe«. Vsi njegovi tozadevni cerkveni govori niso nič pomagali. Ženske so vedno le še prihajale z repi k božji službi. Na pomoč pa mu je prihitel hudomušni sodnik F. G. iz Krupe. Ta je neko nedeljo pred mašo povabil vaške fante v krčmo, kjer jih je napil in jih »našuntal«, da so med službo božjo zvezali kar tri ženske z »repi« skupaj. Po maši so hotele oditi iz cerkve, a niso mogle preje, dokler si niso repov odrezale, ker jih sicer ni bilo mogoče razvozlati. Od tedaj so Metličanke nošo »repov« opustile.

Obutev. Čevlje so imele »na zaplete« (torej čizme). Revnejše so nosile liiove coklje, ki so bile izdelane doma, ali pa so si kupile na Hrvaškem opanke.

Zabunec. V zimskem času so nosile ženske zabunec, t. j. doleza halja brez rokavov. Brez rokavov je bil zato, ker bi rokavi ovirali pridne ženske roke nri delu. Boretejške ženske, katerim ni bilo treba opravljati mnogo dela, so nosile zabunec tudi z rokavi. — Zabunec so šivali domači krojači.

Pazen zabunec so nosile Belokranjce tudi k »žnhe«, navadno brez rokavov. premožnejši pa z rokavi, a tudi ta je redka. Kraljeve so šivali in kože »stanih« črnosuknjež in kraljevih.

Nogavice (hlačice) so si

mu prebivalstvu skrajno krivičen in se ni izvajal, ako ni bila zasigurana Nemcem večina. Zato niti na tem delu obmejnega ozemlja ne more biti po pravici govora o kakšni resnični samoupravi. Kar je še hujše, zlorabili so se komisarij okrajnih zastopov za časa vojne od avstrijske vlade ter so protizakonito obremenili okraje z ogromnimi bremenmi, zlasti vojnimi posojili, vsled katerih je ogrožena davčna moč okrajev in občin in države same trajno, ako ne pride pomoč. Pomoč pa more priti le iz smotrne sodelovanja z ljudskim zastopstvom. Samouprave niti v obsegu okrajev pa ni v pokrajini Koroški in Kranjski. Seveda nobena izmed teh pokrajin tudi upravnih okrožij v smislu gorič omenjenega zakona ne pozna, niti glede samouprave niti glede odgovarjajoče ureditve državne uprave. Na čelu samouprave v teh pokrajinah ne stoji kakor v Srbiji okrajni načelnik in srezki ali okrajni načelnik kot činitelj združene javne državne uprave in samouprave. Ni govora o poslovanju okrajnih in okrajnih skupščin, okrajni glavarji so edini činitelji državne uprave in se smatrajo podrejeni deželni vladi v Ljubljani. Nimalo pa ob svoji strani za obseg njihovega delokroga izbranih skupščin ali odborov, okrajnih in okrajnih. Z ozirom na velike naloge gospodarskega in socialnega značaja je pa baš v obmejnih pokrajinah v najnujnejšem interesu naroda in države, da se ljudstvo omogoči dejansko izdatno sodelovanje v upravi. Ustvaritev upravnih okrožij in manjših okrajev s samoupravo pod vodstvom državnih činiteljev, okrajnih in okrajnih načelnikov, je tem bolj potrebna, ker je tudi uprava v občinah za časa vojske zelo trpela, saj je bila prisiljena občinska uprava zanemarjati svoj pravi delokrog in se je pod pritiskom avstrijske vlade le zlorabljala v vojne svrhe. Tudi občinske finance so prišle v teh razmerah v obupen položaj zlasti vsled najetja vojnih posojil.

Skrajni čas je, da se samouprava, če ne že obenem v celoti, pa vsaj v imenovanih delih države takoj uvede in obenem decentralizira javna uprava. Brez težav je mogoče na podlagi že obstoječih razmer kratkim potom ustvariti primerno upravno okrožja in upravne male okraje, ki bi odgovarjala okrogom in srezom v smislu zakona 18. marca 1905. Za obseg obstoječih okrajnih sodišč s prebivalstvom okoli 200.000 duš in okrajnih sodišč s prebivalstvom okoli 20.000 duš naj se ustvari nova upravna okrožja in upravni okraji in sicer na sedežih imenovanih sodišč, ki so naravná središča okrožij in malih okrajev. V omenjenih obmejnih pokrajinah naj se torej nemudoma ustvari upravna okrožja in sicer okrožja s sedežem okrajnega načelnika v Mariboru, v Celju, v Ljubljani in v Novem mestu in na Koroškem. Svoječasno se naj pridruži okrožja za Primorje in Prekmurje. Za obseg okrajnih sodišč naj se primerno srezkemu načelniku srbskemu postavi okrajni načelnik. Uvedejo naj se na podlagi volitev okrožne in okrajne skupščine in izvolijo okrajni in okrajni odbori. Politična in finančna uprava deželne vlade v Ljubljani ima na razpolago zadostno število usposobljenih uradniških sil, da se primerno zasedejo mesta okrajnih in okrajnih načelnikov. Če se začasno sprejme volilni red v smislu zgoraj omenjenega zakona, ki je v veljavi v območju kraljevine Srbije, ima naša davčna uprava v najkrajšem času na razpolago podatke, da se more sestaviti po občinah seznam volilcev za okrožne in okrajne skupščine. Poslovni red v okrajni skupščini in okrajnem odboru, v okrajni ali srezki skupščini in srezkem odboru bi s primernimi neznatnimi, krajevnim razmeram odgovarjajočimi spremembami, bil za imenovane pokrajine skoro doslovno sprejemljiv v smislu pravil proglašanih 20. septembra 1905, zbornik LX, 312. Popolnoma nemogoče bi bilo odrekati v današnjem položaju obmejnim pokrajinam države podrobno organizacijo javne uprave in samouprave po okrožjih in okraji, če se hoče iste dvigniti. Narod je usposobljen za samoupravo po svoji izobrazbi in ta narod na javnih zborih in v časopisih izraža svojo odločno voljo dobiti svojo samoupravo. Ne more se pustiti okrajev in okrožij n. pr. brez bodžeta za ceste, mostove, za zdravstvo itd. V obsegu okrožij se želijo udeleževati po načelu samopomoči tudi gospodarski sloji, zahtevajo se odgovarjajoče zbornice za trgovce, obrtnike, kmete, delavce. Bilo bi nedopustno narod zadrževati v udeleževanju želje samouprave v vseh navedenih smereh, ne sme se niti trenutek odlašati z odločitvijo temeljev, upravnih okrožij in okrajev.

Vprašam g. ministra za ustavodajno skupščino in za izenačenje zakonov: Ali je pripravljen nemudoma v sporazumu z gospodom ministrom za notranje zadeve in z narodnim predstavništvom uvesti samoupravo in decentralizacijo državne uprave ter ustvariti okrožja in okraje odgovarjajoče okrogom in srezom v smislu zakona 18. marca 1905, zbornik LX, 154 in odrediti volitve okrajnih in okrajnih skupščin in izdati poslovni red za iste in okrožne in okrajne odbore v smislu pravil proglašanih za samoupravne skupščine v Srbiji dne 20. septembra 1905, zbornik LX, 312 in sledečih izprememb in dopolnitev in sicer ako povsod ni mogoče, vsaj za obseg delokroga deželne vlade v Ljubljani?

Dr. Vekoslav Kukovec.

Spominjajte se zaklada „Slov. sokolske zveze“.

V. Švajgar:

Nekoliko statistike.

I.

Našo javnost bo vsakogar sanjalo, kakšen je bil naš delež na železnicih v bivši Avstriji. Mialim namreč v glavnem one podatke o železnicih, ki so bile zgrajene na slovenskih tleh. Ni moj namen, dotakniti se onih prog, ki pripadajo sicer tudi naši državi, toda jih je imela uprava madžarskih prog v svojih rokah; niti ne nameravam vzeti sedanjih političnih, oziroma pravilno demarkacijskih črt za podlago sledečim izvajanjem, pač pa edino pravo etnografsko mejo. Kot končne točke našega ozemlja so štete mejne postaje Beljak, Št. Vid ob Glini, Št. Pavel, Spilje, na jugu pa Krmin, Tržič na Goriškem, Pontabell in morje. Proti sosedni pokrajini naše države, proti Hrvaški veljajo postaje Čakovac, Zaprreš in Bujnari, končno na jugu Reka.

Proge, ki tvorijo naše omrežje so sledeče:

a) državne železnice:	
Št. Vid ob Glini — Trst v dolžini 208 km (7 km nemškega ozemlja.)	
Tržič — Ljubljana v dolžini 102 km	
Ljubljana — Bujnari . . . 125 km	
Divača — Pula . . . 122 km (25 km italijanskega ozemlja.)	
Področica — Beljak v dolžini 24 km	
Beljak — Pontabell . . . 54 km	
Podkloster — Smohor . . . 30 km	
Svetna vas — Borovlje . . . 6 km	
Grosuplje — Kočevje . . . 49 km (Kočevsko ozemlje je mešano 8 km.)	
Hrpelje — Kozina — Trst v dolžini 20 km	
Celje — Št. Pavel v Lab. dol. . . 97 km	
Trst — Poreč . . . 129 km (45 km italijanskega ozemlja.)	
Kanfanara — Rovinj v dolžini 21 km (6 km italijanskega ozemlja.)	
ostale proge	
Skupaj . . . 1100 km	

Od teh 1100 km se nahaja 12 km na nemškem ozemlju (1,19%) in 76 km na italijanskih tleh, večinoma v zapadni Istri (69%). Skupna dolžina državnih železnic v Avstriji je znašala vseh 1.193 — 18.749 km. Naše omrežje predstavlja tedaj 5,87%, kar tvori naš temeljni kvoto pri državnih železnicih. Ta kvota je merodajna pri razdelitvi strojev, materiala, vagonov — skratka

Pregled gradbene in obratne dolžine železnice:

Označba železnice	Gradb. dolž. 1913	Obratna dolžina		Naš delež	
		koncem 1913		dolžina	
		1	2	3	4
I. državna železnica:					
a) državna last	12.990	13.281	13.282	640	4,93%
b) zasebne žel. na račun države	847	859	859	155	18,03%
c) železnice na račun zasebnikov	5.042	5.151	5.124	205	4,07%
Vsota I.	18.879	19.291	19.265	1.000	5,87%
II. zasebne železnice:					
a) gl. proge in stranske proge	2.518	2.520	2.519	894	3,55%
b) samostojne zas. proge	1.483	1.484	1.446	87	5,87%
Vsota II.	4.001	4.004	3.965	861	2,15%
Vsoti I. + II.	22.880	23.295	23.230	1.861	8,06%
III. Proge v obratu tujih držav:					
a) drž. železnice	16	16	16	—	—
b) zasebne železnice	5	7	7	—	—
Vsota III.	21	23	23	—	—
Skupaj vse železnice	22.901	23.318	23.253	1.861	8,06%
Inozemske železnice v Avstriji	102	102	102	—	—
Glavna vsota	23.003	23.420	23.355	1.861	8,6%

Malo razliko vidimo v razpredelnici pri zasebnih železnicih. Naša kvota znaša namreč le 2,15%, to pa vsled tega, ker so tu vštete vse zasebne železnice in ne samo južna, pri kateri znaša naš delež 65,3%.

II.

Gotovo bo zanimalo vsacega, kolika je približna vrednost naših prog. Konstatirati se da to na podlagi podatkov pred vojno, iz l. 1913. Ako pa hočemo dobiti sedanjost približno vrednost, potem je potrebno, da pomnožimo one podatke najmanj tolikokrat, kolikor je padla vrednost krone in od končnega rezultata odštejemo obrabljene odstotke za vsa vojna leta 1914—19. Vrednost prog je različna, kot je kakovost tudi večvrstna. Prvovrstne zgrajene proge, služile kot glavna linija so mnogo solidnejše zidane, imajo več raznih gradbenih objektov (na primer mostov, prekopov, predorov) kot se zidane s posebnim osirom na hiter in močan promet. Prilagodbe se posenjajo le do gotove meje — strmine in padci so omejeni; vsa proga pa se mora opremiti kar vedno z najnovejšimi varnostnimi napravami, ki jako veliko stanejo. Pri črtah drugega reda vsa tega ne rabimo v oni meri kot pri glavni — proge, zgrajene za lokalni promet pa pridejo mnogo ceneje, ker so lahko in malemu prometu primerno zidane tako, da se kolikor mogoče drže posebnih oblik. Varnostne naprave sploh izostanejo, ali pa ostanejo jako primitivnih oblik.

vsega, kar se nahaja na dolžine prog. Torej 5,87%!

b) Južna železnica:

Spilje — Trst (dvočrtna) v dolžini 230 km	
Maribor — Beljak . . . 108 km	
Pragersko — Čakovac . . . 60 km	
Zidamost — Zaprreš . . . 63 km	
Sempeter — Reka . . . 55 km	
Nabrežina — Krmin . . . 80 km	
(19 km v italijanskem ozemlju)	
ostale proge	
v dolžini 147 km	
Skupaj . . . 861 km	

Od te dolžine se nahaja 19 km, ki so speljani ob slovensko-italijanski narodni meji med Ronkami in Zdravščino in med Gorico in Krminom. V skupnem znesku prog južne železnice (v Avstriji in na Ogrskem) 2182 km se nahajamo mi na prvem mestu s 46,6%, v znesku avstrijskih prog juž. žel. 1490,6 km pa 65,3% od celote.

Skupno znaša dolžina slovenskih črt 1100 + 861 km = 1961 km, kar znači nasproti celotni avstrijski dolžini v znesku 23.003 km natanko 8,6%. To je celotni naš delež na vsem avstrijskem žel. omrežju.

Omenjeni delež hočemo vporabljati kot merilo za naša nadaljna izvajanja v kolikor bomo vpoštevali naše ozemlje.

Izmed vseh prog na slovenskem ozemlju moramo najprej izločiti proge, ki so last države, oziroma največje privatne družbe — južne železnice. Lastnina države je znašala 640 km, 205 km je obratovala država na račun privatnikov, 155 km pa je znašala dolžina starih dolenskih železnic, ki so bile privatna last, toda država je pokupila delnice in obratovala te proge na račun države. Pri južni železnici vidimo isto sliko. Od 981 km je bilo privatnih 87 km, ostanek 894 pa prava lastnina južne železnice.

Pod državnim obratom raznih privatnih železnic razumemo na kratko to, da daje država osebo, stroje, vozove itd. — sploh vse na razpolago, vodi ves obrat. Pri končnem letnem obračunu se pa nato poravnava z dotično družbo. Ponavadi garantira država tudi za gotovo rentabilnost prog letno — kar imenujemo državno garancijo za čisti dobiček. Avstrija je garantirala za skupno 3890 K lokalnih prog ter izdala v ta namen l. 1913. za 8,8 milijonov kron predujmov.

Pregledno nam nudi mnogo sledeča razvrstitiev:

In drugič, kar tvorijo proge južne železnice nad 44% celoga omrežja in so poleg tega ispeljane po najtežjih krajih, večinoma kot glavne proge — ena v celoti dvočrtna; 1 kilometer juž. žel. pa je stal 861-812 kron. V resnici pa znaša jugoslovanski delež 1.007.431-302 K, in sicer pripade na Slovenijo 963.624.943 kron in na Dalmacijo 43.856-350 K = skupaj 1.007,5 milijonov. Faktično je stal vsak kilometer na slovenskih tleh neglede na kakovost gradnje povprečno 963.624-943 K = 1961 km okoli 492-500 kron, kar znači okoli 120-000 kron več kot državni premer (374-211 K). Vzrok temu je isti, kot smo ga že večkrat omenili — težaven teren, potreba mnogih mostov in predorov. Na prvi mah opazimo, da je svota 963-6 milijonov v drugem razmerju k skupni avstrijski glavni gradivni svoti kot dolžina naših prog k skupni dolžini. Stroški znašajo 9% vsega investiranega kapitala, dolžinski delež pa le 8,6%. Za razliko so naše železnice dražje od povprečnosti.

Obratnih sredstev (strojev, tenderjev, voz. itd.) je štela Avstrija koncem leta 1913. 15-375 osebnih in 151.863 tovornih voz. Vseh 4521 prtilajznih vagonov. Strojev je bilo 7714 — na km 0'33 — ki so stali 560 milijonov kron. Vagoni so veljali železnice skupno 815 milijonov kron in sicer osebni vozovi 225 milijonov in tovorni vozovi 590 milijonov. Ako vzamemo v pretres zopet naš delež, ki nam ga bo morala skupna likvidacija odšteti dobimo, računaje po 8,6% sledeče številke: 1397 osebnih, 13-165 tovornih (394 prtilajznih) voz. Od strojev bi nam pritikalo 672 komadov v vrednosti 46 milijonov kron. Vrednost vozov znaša 19,6 milijonov K za osebne in 51,4 mil. kron za tovorne vozove — skupno torej 71 milijonov. Vsa vozovna sredstva (stroji in vozovi) znašajo 9% vsega investiranega kakron vrednosti.

Navedeni podatki veljajo pač za slovensko omrežje, ne samo za državno železnico. Te moramo še izračunati, ker je skoraj gotovo če se južna železnica ne podrži, da bo ostal ves strojni in vagonski park last ene družbe, ki bo imela edino ravnateljstva v posameznih narodnostnih državah. — Državna železnica ima pri nas 1100 km dolžine, kar znaša napram 1961 km celotne dolžine 56%. Od slovenske kvote odštejemo to in dobimo podatke, kaj ima pravico tirjati naša država:

	št. voz. (56%)	mil. m. (44%)
stroji:	672	376
osebni voz:	1397	748
prtilajzni voz:	394	221
tovorni vozovi:	13615	7622
		5993

Na podlagi omenjenih številk bi torej prišli mi do posesti vozovnega in strojnega parka, ki daleko presega današnje stanje. Sedaj, ko likvidacija še ni končana (pravzaprav se niti pričela ni) moramo pač na vsak način zahtevati, da se nam vse omenjena občina sredstva prav kmalu izroči, ker jih bo naša država prav nujno potrebovala.

Labi in njih politična kupčija.

LDU. Maribor, 10. aprila. Že več dni se je govorilo v Mariboru, najprej bolj tajno in potem že očitneje, da prodaja italijansko moštvo, ki spremilja ententne vlake z živili, na postajališču v Teznu, ki leži uro hoda zunaj Maribora iz zalog živil ententnih vlakov razno blago po bajno nizkih cenah. Radi tega je ljudstvo iz mesta in okolice pričelo prihajati v večjem številu v Tezno. Ker pa menda kupčija s ententnimi živili v tako velikem obsegu pri belem dnevu ni bila oportuna, se je čas kupčije prelozil na noč. Prodaja na debelo ententnih živil se je pričela v noči od 8. do 9. aprila. Pri tem so italijanske straže iscenirale istočasno najhno sicer ne nevarno streljanje, ki naj bi markiralo napad na živilske vlake in plenitev istih, oziroma odbite takega napada. Na ta način so hoteli odvrti od sebe odgovornost za izgubo živila, ki so jih italijanski stražni organi prodajali. O dogodkih te noči je uradno zagotovljeno nastopno: Po sedmih zvečer so jele prihajati od vseh strani iz mesta in okolice po cestah, poljskih, stezah in njivah množice ljudi. Večina jih je prišlo iz predmestja Pobrežja, po stranskih potih čez polje. Imeli so seboj ročne vozčke ali pa narbutnike. Italijansko moštvo, ki je stalo oboroženo s puškami pri vagonih ententnih živilskih vlakov, je nasilno odprlo več plombaranih vagonov in vzele iz njih polne vreče moke, riža in raznovrstnih drugih živil. Kmalu je bila zelo živahna kupčija v polnem teku. Prodaja se je vršila po vzorcu javne dražbe. Kupci so ponujali in se prekalali v vedno večjih ponudbah. Vojaki, ki so spremljali vlake, so nosili vreče z živili tudi čez ograje, na ceste in polja, kjer so jih čakali odjemalci. Nastavili so bli čelo civilne pomočnika, da bi odganjali ljudi, ki bi hoteli nadzorovati njih početja. Tukaj nekaj cen, po katerih so italijanski vojaki prodajali živila: 150 kg moke za 360 K, 10 kilogramov riža in dva savorja tobaka

za 15 K, 1 vrečo riža za 550 K, 15 kg riža za eno kokoš. Eden aretiranev je izjavil, da je kupil celo od italijanskega častnika vrečo riža za 600 K. Drugi dan okrog devete popoldne so izjavili italijanski vojaki na vprašanje civilnih oseb, ali bi mogli prodati tako malenkost, da so vojaki, ki so zjutraj odšli, včeraj ponoči prodali velike množine živil; počakajo naj do večera, mogoče se bo dalo kaj dobiti. Po noči od devete do desetega aprila se ni prodajalo javno. Gruče ljudi so se vračale po osmih zvečer praznih rok in izjavljale, da se ta dan nič ne prodaja, ker je vlak, čigar moštvo je prodajalo, že odšel. Drugi so trdili, da so na Teznu Čehoslovaki, ki absolutno ničesar ne prodajajo. Res je, da so Čehoslovaki s svojo navzočnostjo preprečili, da se italijanski vojaki niso upali več prodajati. Drugi so zatrjevali, da je bila na kolodvoru baže neka revizija, in da je radi tega kupčija onemogočena. O nadaljnjih rezultatih preiskave bo javnost pravočasno obveščena.

Politične vesti.

K SEDANJI KRIZI.

Beograd, 11. aprila. Že pred dnevi so začele prihajati vesti, da se na Slovenskem pripravila stavka železničarjev, kateri bi se pridružili tudi delavci nekaterih drugih obratov. Toda politični krogi smatrajo, da so železničarji z zadnjo ureditvijo svojih prejemkov zadovoljni vsaj začasno in da je kriza, ki je nekaj časa grozila, definitivno odstranjena, tembolj, ker se urejuje z ono naglico, kakor je to sploh mogoče, tudi na druge načine in ne samo s povišanjem prejemkov. To poročilo je prispelo iz krogov železničarjev obeh smeri in so se posebno socialno demokratični poslanci izjavili ministru Vuloviću, da priznajo, da je država z novimi draginskiimi dokladi, ki se izplačujejo za čas od 1. marca in ne, kakor se pomotoma zatrjuje, še le od 1. maja in pa po vrh dosedanjih že obstoječih, storila kar je mogla. Demokratiški klub je neprestano po svojih poslancih in po članih v kabinetu opozarjal vlado na nujno potrebo, da se železničarjem da vse, kar je mogoče ob sedanjem finančnem položaju in temu je v prvi vrsti pripisati, da je že obnovljena naredba glede izdatnega povišanja draginskih doklad. Vse se ni moglo doseči, toda naši poslanci so morali vzeti na znanje odgovor vlade, da se naša država za nobeno ceno ne more podati na brezvestno pot ravnke Avstrije, ki je brez kritja tiskala bankovce tjavendan, dokler so postali brez cene, in tako izročila najširše sloje pogubi. Razven tega je pa vlada storila vse potrebno, da se z vsemi močmi dela na izboljšanje prehrane in zlasti na to, da se znižajo cene živilom. To smatra vlada za mnogo bolj potrebno in več vredno, nego denarne podpore. Kakor izvemo, je preskrba naših krajev z najvažnejšimi potrebščinami v teku in se v vladnih krogih trdi, da nastopi v preskrbi s prehrano in obleko v najkrajšem času zopet olajšanje. Zato pa je treba vsaj nekaj časa potrpljenja. Vlada zaupa v naše železničarje in je uverjena, da ne bodo z nepremišljenim činom onemogočili preskrbe naših pokrajin tik pred prazniki in izzvali katastrofo, ki bi zadela njih samo najmanj ravnotako hudo, kakor ostalo prebivalstvo.

VOJNA NAPOVED?

Današnji »Slovenec« nam očita, da hočemo strankarsko borbo. Poslanec Voglar da e baie tako rekel. Poslanec Voglar da je baie tako rekel. Poslanec rodu z razvitim političnim življenjem morajo biti stranke in da ni mogoče, da bi en narod bil ena sama stranka. Ti časi so minili in pri nas se razvija tekma med raznimi strankami, zlasti med JDS in VLS. To je govoril in nič drugega in zlasti kratkoma ni res, da bi njegov govor imel pomeniti odpoved koalicije. Vsa takšna domnevanja so prazna in škodljiva. Omeniti je pa treba, da koalicija pomeni pač skupno politično smer in delo za skupne interese, nikakor pa ne veže pojim in lojalno držanje koalicije, nobene stranke, da bi se ne smela organizirati. V kolikor dajejo posamezni vročekrvni povoda pritožbam, je najden način, da se zadeva uredi, ako je dovolj dobre volje. Sedaj se je treba odločiti, kaj je več narod ali stranka. Mi si umivamo roke in ponovno pozivljamo: Ne pozabljajte trenutka!

SHODI JDS.

Ponovno opozarjamo na shode JDS ki se vršijo to nedeljo. Shod v Borovnici je pa bil včeraj pomotoma naznanjen in se ne vrši jutri, marveč na Veliki ponedeljek ob 3. popoldne pri Cerku.

JDS.

LDU. Beograd, 11. aprila. Izvrševalni odbor Jugoslovanske demokratske stranke v Beogradu je poveril organizacijo stranke v posameznih pokrajinah tajništvom strank v Zagrebu, Sarajevu in Splitu. Za šefa zagrebškega tajništva je imenoval dr. Budisavljević, za sarajevskega Grčić in za splitskega dr. Grisogono. Organizacijo demokratske stranke v Sloveniji bo vodilo do definitivne organizacije načelstvo Slovenske demokratske stranke, v Vojvodini pa glavni odbor stranke v Beogradu. Danes je bila prva skupna klubova seja demokratskih strank in srbskih opozicijskih strank. Razpravljali so o bodočem delu in o organizaciji strank.

V. L. S.

LDU. Beograd, 11. aprila. Jugoslovanski klub je izdal komuniké, v katerem naznaja, da se vrše v Beogradu pogajanja z zastopniki raznih pokrajin naše države o načelih, na podlagi katerih naj bi se osnovala enotna ljudska stranka na ozemlju vse države. Stranka bi delala na kulturnem polju z versko vzgojo naroda. V socialno-gospodarskem vprašanju bi zastopala v prvi vrsti kmetijske, delavske in obrtniške interese. Zavzemala pa bi se tudi za interese drugih stanov. V državno-pravnem oziru stoji stranka na stališču državnega in narodnega edinstva. V stranko stopijo najprej VLS in skupina okoli zagreb. »Narodne Politike«. Klub se nadeja, da se bodo na podlagi objavljenega programa pridružili tudi srbski krogi.

Revijska in kontrolna komisija deželne uprave, katero je imenovala bivša narodna vlada v Ljubljani, da preišče poslovanje bivšega deželnega odbora kranjskega od zadnjega zasedanja deželnega zbora v letu 1914 dalje, je podala po svojem redsedniku dr. Gregorčiču deželni vladi v Ljubljani svoje prvo večje poročilo. Delovanje komisije s tem še ni zaključeno, temveč se vrše še dalje poizvedbe. Vse tozadevne informacije sprejema pisмено imenovana komisija v deželnem dvorcu v Ljubljani.

NARODNO PREDSTAVNIŠTVO.

LDU. Beograd, 11. aprila. Po otvoritvi današnje seje narodnega predstavništva se odobri zapisnik zadnje seje brez izpremembe. Med vlogami je nekoliko interpelacij. — Predložil se poveljnik Ustje Gjurukića, ki pride v Narodno predstavništvo na mesto poslanca Mahmud bega Gjinića. — Nato predlaga posl. Juraj Biankini (Narodni klub), naj se osnuje posebno ministrstvo za posle trgovske mornarice. Potem pridejo na vrsto razna vprašanja poslancev, med njimi vprašanje poslanca Radoslava Agatanovića (nacionalce) na ministra za notranje stvari, ker policija v Zemunu agitira po metodi, običajni v Srbiji, za gotovo stranko. — Minister za notranje stvari Svetozar Pribičević odgovarja, da je zvedel za stvar šele iz vprašanja poslanca, a jo bo dal najstrože preiskati, ker uradniki niso za to, da agitirajo za kako stranko. — Posl. dr. Hranica protestira v vprašanju na ministra za pravosodstvo, ker se je 9. in 10. poglavje srbskega kriminalnega zakona uveljavilo neredbenim potom za vse ozemlje Srbov, Hrvatov in Slovencev, in sicer preko parlamenta. Treba je, da sklepa o tem parlament. — Nato se preide na dnevni red. Predsednik dr. Draža Pavlović stavi na glasovanje izvolitev agrarnega odbora, Razlaga, kako je došlo do tega, da se odbor ni izbral po sekcijah, temveč na podlagi medstrankarskega sporazuma. Posli, ki jih ima ta odbor voditi, so tako važni, da se je število članov v odboru povišalo na 21. da bo tako delo čim uspešnejše. Potreben je bil sporazum med drugim, ker se v ta odbor imenujejo člani potom proporc. Predlaga, da parlament to odobri, ker se je to pot delalo proti določilom poslovnika. — Poslanec Milečič (radikalec) protestira proti kršenju poslovnika. — Poslanec dr. Marinković (nacionalce) odgovarja, da se sedaj ne nahajamo več v srbski narodni skupščini, temveč v predstavništvu Srbov, Hrvatov in Slovencev. Poslovnik srbske narodne skupščine je bil sprejet z odobrenjem tega predstavništva kakor začasen poslovnik in se torej more spreminjati samo z dovoljenjem Narodnega predstavništva. — Nato se je volil agrarni odbor, v katerega sta bila izvoljena izmed Slovencev poslanca dr. Kurovec in prof. Anton Sušnik. — Nato se preide na drugo točko dnevnega reda: Drugo čitanje zakona o najemščini. Odbor je izготovil novo redakcijo projekta, pri čemur so se uvaževale nasvetovane izpremembe v prvem čitanju. Po debati se sprejme zakon s 154 glavi. — Seja se je nato zaključila ob 11.15 popoldne. Prihodnja seja je določena na 6. maja z dnevnim redom: Določitev sekcij. — Predsedništvo je pooblašeno, da skliče Narodno predstavništvo v slučaju potrebe pred določenim rokom.

Naša posebna telefonična poročila iz Zagreba in brzojavna iz Beograda.

ŽIDOVSKI SPORI.

Zagreb, 11. aprila. Med zagrebškimi židi je prišlo do zanimivega spora. Kakor smo že poročali, je izšlo pred kakimi 14 dnevi načelstvo zagrebške kulturne občine izjavo, v kateri odklanja vabilo beogradske židovske občine na anketo, ki naj bi se posvetovala o cionistično-nacionalnem gibanju v Jugoslaviji. Načelstvo je utemeljevalo svojo odklonitev s tem, da v sedanjih razmerah ni umestno sedanje židovsko separatistično stremenje, ampak da bi storilo židovstvo najbolje, če bi se čimprej asimiliralo s prebivalstvom. Proti temu stališču so se oglasili v prvi vrsti židovski visokošolci, v kolikor so organizirani v posebnem židovskem nacionalnem klubu. Za njim pa je prišla cela vrsta poklicanih in nepoklicanih patriotov, organiziranih in privatnikov, ki liste kar zasipajo s protestnimi izjavami in s dokazili, da je velecijski pokret ne samo umesten, ampak naravnost potreben. Seveda tudi struja, ki se zavzema za asimilacijo, ne drži rok križem. Tako postaja boj v židovskih vrstah vedno ostrejši, — za nas neprijeten pa vedno bolj zanimiv, ker nas pušča hladne.

STARČEVIČANCI IN KLERIKALCI.

Zagreb, 11. aprila. Starčevićanci se v zadnjem času vedno večkrat razlikujejo tudi nad slovenskimi in hrvaškimi klerikalci, proti katerim rabijo v pomankanju stvarnih argumentov predvino posvko »furtimaše«. Posebno malo jim je všeč, da se hoče tudi klerikalna stranka enotno organizirati za cel državni teritorij. Starčevićanci počenja jo slutiti, da bodo s svojo klubovalno državno-pravno politiko izgubili kmalu vso oporo med hrvaškim ljudstvom, ako začneta s smotrenim delom na eni strani JDS, na drugi pa Ljudska stranka. Iz te zavesti izvira njih besna jeza na Pribečevce in Korošceve.

USTAVLJEN FRANKOVSKI LIST.

Zagreb, 11. aprila. Vlada je ustavila v Karlovcu izhajajoči list »Sloga«, ki je bil nekdanji list frankovcev in ki je še sedaj zastopal zastrupljeno frankovsko interese.

ZE ZOPET ŽIDI.

Zagreb, 11. aprila. Današnja »Rieč S. H. S.« obkavlja članek za domači element v trgovini, v katerem povdarja, da je zlasti Hrvatska in Slavonija infiltrirana z židovskimi elementi, ki so prišli po večini iz Madžarske. V članku se povdarja, da je naloga avtohtonega elementa, da se tudi on polasti trgovine in meri, ki odgovarja njegovemu številu in gospodarski moči. To bo tem lažje, ker bo v prihodnje odpadlo sistematično podpiranje židovskih trgovcev, ki ga je dosedaj vršila budimečanska vlada. List končava s opominom, da naj se v Jugoslaviji skrbno pazi, da ne postane v naši novi državi židovstvo odločilen faktor, kakor so to bili židje v bivši Avstro-Ogrski. Židovska breznarodna politika bi mogla dovesti mlado državo v velike kalamitete.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. KONTROLA.

LDU. Beograd, 11. aprila. Prehranjevalni minister dr. Korošec je na svojem kontrolnem obisku v sladkornih tovarnicah v Vrbsu in Crvenicah ugotovil, da je podtajnik oddal sladkor brez predpisane dovoljenja in v spekulativnem namenu. Zato sta aretirana ravnatelj sladkorne tovarnice Tivadar Belas in kontrolor Sava Vujić in oddana sodišču.

DRŽAVNO NADZORSTVO.

LDU. Beograd, 11. aprila. Ministrski sklep je pooblastil prehranjevalnega ministra dr. Korošca, da uvede državno nadzorstvo nad svobodno trgovino. Ta naredba je izdelana in izide v kratkem.

NOVI TRGOVSKI MINISTER.

LDU. Beograd, 11. aprila. Regent je sprejel demisijsko ministrza za obrt in trgovino Stojana Ribarca in imenoval za njegovega naslednika Vojo Veljkovića.

Sprejeti.

LDU. Beograd, 11. aprila. (JDU.) V vojnem ministrstvu je že izgotovljen ukaz, s katerim se sprejme v našo armado večje število bivših avstro-ogrskih častnikov. Precejšen del teh častnikov bo uvrščen pri orožništvu.

Laži.

LDU. Zagreb, 11. aprila. (JDU.) Nekateri inozemski listi so prinesli vesti, da je znano Radičovo brzojavko odpremlja iz Zagreba v Pariz zagrebška francoska misija. Novinski ošek je po francoski misiji pooblaščen izjaviti, da so te vesti popolnoma izmišljene in da francoska misija najenergičnejše protestira proti takim insinuacijam. Misija je izjavila, da ni bila z Radičem v prav nikakih stitih.

LDU. Beograd, 11. aprila. Narodni poslanec dr. Biankini je vstopil v demokratski klub. Poslanec Laginja je odstopil kot poverjenik za Istro. To poverjenišvo se sploh odpravi. Za istrske begunce je votirala vlada kredit 1½ milijona dinarjev.

POČITNICE.

LDU. Zagreb, 11. aprila. Danes so prišle na hrvaškem vseučilišču velikončne počitnice. Vpisovanje v letni tečaj se prične s 1. majem t. l. V zimskem tečaju je imelo vseučilišče skupaj 2451 slušatelj, od teh 1176 juristov, 322 filozofov in 582 medicincev, ostalo na raznih drugih oddelkih.

ZA POTNIKE.

LDU. Građec, 11. aprila. (Dun. korrespondenčni urad.) Nemško - štajerska deželna vlada je odredila, da je prihod v Nemški Štajer dovoljen 1. osebam, ki imajo dovoljenje za prihod od deželne vlade v Građcu, 2. uradnikom in drugim javnim organom, ki imajo pismen služben nalog, 3. osebam, ki imajo poziv štajerskega sodišča ali upravne oblasti, 4. osebam, ki nameravajo potovati skozi Nemški Štajer in ki morejo to dokazati z dokumenti. Te osebe se smejo le toliko časa muditi v deželi, kolikor ga je potreba za zvezo s vlakom. Osebe, ki imajo svoje stalno bivališče v deželi ali ki so na Nemškem Štajerskem pristojne, ne potrebujejo posebnega dovoljenja za prihod, če morejo s potnim listom ali drugim uradnim dokumentom dokazati dejstvo stalnega bivališča ali pristojnosti na Nemškem Štajerskem. Prošnje za dovoljenje za prihod v Nemško Štajerako se morajo vložiti pisмено ali brzojavno pri nemško - štajerski deželni vladi v Građcu. V tej prošnji se mora navesti vzrok prihoda. Za kolikovino, za počitno, brez-

javno in telefonske troške je vsaki prošnji priložiti 10 K. Osebe, ki nimajo tega dovoljenja, se morajo na mejnih postajah vrniti. Prebivalstvo se v lastnem interesu pozivlje, priložiti prošnji v dokaz svojih navedb potrebna dokazila.

Iz Ormoža. V decembru lanskega leta obhajali smo tudi ml narodni praznik. Okinčali smo naše domove, okrasili z zastavicami in zastavami — po cesti pa se je pomikal sprejeto tako ljub, slikovit in lep, kakor je to bilo le v malokaterem kraju. Tudi žena ključavničarja Kreutza, hčerka znanega g. Florjana Kuharića je dela v svoje okna dve zastavici. To pa nikakor ni bilo po godu njenemu možu Augustu Kreutzu. Rohnel je in klet. rentalil in preklinjal po in okrog hiše ter jo razkačen naposled odmahal v Skorčičevo gostilno. Ko je prišel domov je zabavljaj: No ta živinski sejem sem si sedaj ogledal. Naš narodni praznik naša manifestacija za ujedinjenje je bil v očeh tega možakarja živinski sejem! In ta človek je nastopil v nedeljo na shodu SLS na vrtu ormoške posejilnice kot govornik. V naprej bi lahko vsak povedal kaj da zamore priti iz ust takega človeka, v naprej bi lahko navedli, da zamorejo taka usta izlivati le gojnice in hudobijo. Podžigal in netil je duhove na najrazličnejši način, prefrignano se poluževal sedaj tako popularnega orožja vojne dobičkarji, navajal cene, iskal grehov in delal jih na ljudeh, ki so mu ne ljubili kot narodnjaki, samo, da je v množico sejal strup in spravljal nesoglasje v naše strnjene vrste.

Z Fazli pri Ljubljani nam pišejo: Vse se je dandanes podražilo, živina in živila. Tudi bik. Naš graščak »konzul« zahteva sedaj od kmetov tudi povišano pristojbino za bika. Ako bi bilo to povišanje zmerno, kdo bi ugovarjal, toda kar 25 kron, to pa je vendar pretrano. Nemec si pač misli, naj le plača slovenska para.

Neodrešena domovina.

GROSSICH — REKA.

LDU. Milan, 11. aprila. (Brezžično.) Predsednik italijanskega narodnega sveta na Reki, Grossich, je poslal Orlando v Pariz nastopno brzojavko: Časopisje začeti dvomiti o brezpogojni združitvi Reke z Italijo. Narodni svet, kot zanesljiv tolmač soglasne volje reškega prebivalstva, odklanja odločno vsakršno rešitev reškega vprašanja, ki ne bi pomenila enostavno in brezpogojno spojitve z Italijo, kakršna je bila proglašena 30. oktobra 1918.

Laške laži o smrtni obsodbi treh podčastnikov v Ljubljani. Laški listi razširjajo tendenciozno vest iz Treta, da so bili trije slovenski podčastniki radi propagande proti Srbiji in proti ujedinjenju Slovenije s Srbijo obsojeni k smrti in na ljubljanskem gradu ustreljeni. Vojaška cenzura je baje zabranila razširjenje te vesti, katera je napravila v Ljubljani ogromen vtis in je še povečala nezadovoljstvo proti Srbom posebno med kmeti in vojaki. S takimi okornimi lažmi hočejo delati lahi propagando proti ujedinjenju Jugoslovanov, katera jim je trn v peti; najraje bi videli, da bi bili Jugoslovani razcepjeni in nesložni, da bi potem Italijani izigraovali po stari avstrijski metodi ene proti drugim, sami pa imeli korist iz teh sporov.

Določitev italijanskih mej. »Messagero« poroča iz Pariza, da bodo italijanske meje in interesi v najkrajšem času določeni. Delovanje Jugoslovanov, ki nečejo Italijanom prepustiti Reke, je bilo naravnost vražje, vendar je neupravičeno upanje, da se bodo ozirali Lloyd George in Clemenceau na želje Rečanov.

Divjanje nemških tolpe.

Ob priliki ko je jugoslovanska predstava na povelje začasno zapustila Dobrovo, so vdrle nemške tolpe v vas kakor divje zveri ogrožale z hajoneti in ročnimi granatami civilno prebivalstvo in nato vjeli dve ženski. Ker sta se ženski upirali, so je zvezali in v verigami na rokah prepeljali v Vovbre. Med zasliševanjem je nek podivjanec vrvel ročno granato pred nje, ki je eno težko ranila.

Nemška nasilstva.

V Grebinju so nemški vojaki streljali na neko gostilniško deklo, katera se jim ni hotela udati. V Vovberskih gorah je prišla nemška patrolja k nekemu posestniku, ter ga prisilila, da je moral držati vrečo, katero so vojaki napolnili z kmetu ukradenim mesom. Zalezovali so njegovo ženo, ki pa je zbežala skozi okno, toda vojaška družal je vdrila za njo je ulovila in v bližnjem grmu posilila. Žena je bila noseča. Sploh delajo nemški vojaki v vovrskih gorah in v dječki občini povsod nasilstva in vse pokradejo.

Gozdove barona Helderfa so si nemški vojaki in posostniki v Gorenjah med seboj razdelili, ter se sekajo in odvažajo les.

Pred časom so prišli nemški vojaki k nekemu revnemu kmetu in zahtevali od njega živca; ker jim ga ni mogel dati, so mu zagrozili, da bodo njega, ženo in otroke postrelili.

Kake varaje Nemci svet.

Is izjav nemških vjetnikov je razvidno, da so Nemci, ne oziraje se na sklenjeno premirje, s vnevo ves čas med premirjem organizirali napad na Velikovec. V to svrhu so razvili veliko propagando po celi Koroški pod parolo: »Kärnten den Kärntnern«; ter so širili razne letake med ljudstvo, so seho med Slovence. Tudi preko bojne črte so utihotapljali slične letake, namenjene zlasti našemu vojaštvu, katero so skušali navajati k boljšeizmu da bi si na ta način olajšali delo pri splošnem napadu na Velikovec kojega so hoteli izvesti 30. in 31. marca 1919. V ta namen je bil dne 27. 28. in 29. marca po celem Koroškem splošen alarm. Po vaseh so hodile vojaške in orožniške patrolje in prisilile vsakega moškega, da je vstopil v vojake, katere so organizirane v takozvane »Allarmkompanien«.

Uboho slovensko ljudstvo se je branilo, toda slednjč se je moralo udati terorizmu in ubogati. Le posameznikom se je posrečilo pred napadom ubežati na naše ozemlje. 29. marca je začela streljati nemška artiljerija na naše postojanke, na okrajno glavarstvo in na meščansko šolo v Velikovec, kjer so sumili naše vojaške rezerve, ter na Dravski most. V noči na 30. marca so izvršili prve infanterijske napade. V glavnem pa so se v tem času zbirale nemške tolpe za splošni napad, ki naj bi ga izvedle zgodaj jutraj 31. m. m.

Prižadevanje nemškega Volkarata pa je bilo zaman, ker so naši dobro disciplinirani in navdušeni vojaki vse napade odbili, glavni napad pa prestregli s pravočasnim in hitrim protinapadom in razkropili za napad zbranih šest nemških stotnij.

Slovanski svet.

Češki list o češko-jugoslovanskih odnosajih. Glasilo češke agrarne stranke »Venkov« piše: »V zadnjem času smo pri čitanju jugoslovanskih listov opazili, da ne vlada na jugu namram Čehom radi njihovih simpatij za Italijane tisto prijateljsko razpoloženje, ki je vladalo preje, da, opaziti je celo, da se je naselilo v srcih naših jugoslovanskih bratov proti Čehom neko v nobenem oziru upravičeno nezaupanje. Nečemo češke javnosti zagovarjati, moramo pa v imenu le-te izjaviti, da gojimo, kakor preje, tako tudi sedaj jednake simpatije za Jugoslovane in da bodo češki merodajni faktorji in češka javnost to tudi z dejanji dokazali, kadar bo sila na svojem višku. Med Čehi in Italijani ni nobenih rivalnosti, zato nimajo Čehi za sedaj še nobenega vzroka, da bi nastopili proti Italijani z jednako uljudnostjo, kakor s Francozi, Angliji in Amerikanci. O kakšnem »bratimljenju« z Italijani ne more biti govora. — Zagotavljamo Jugoslovane, da tudi Čehi niso ohranili mirne krvi vzpričo nasilstev, ki so jih izvrševali in jih še izvršujejo Italijani napram Jugoslovanom, in vzpričo neupravičenih italijanskih zahtev glede Jadranskega morja. Ni več daleč trenotek, ko bodo Čehi dokazali svojo bratsko ljubav nasproti Jugoslovanom ne samo z lepimi besedami, marveč tudi z odločnim dejanjem.«

Poljaki in Jugoslovani. V poljaki javnosti je v zadnjem času opazati živahno zanimanje za Jugoslovane. V poljskih listih je izšlo že več člankov, v katerih se povdarja skupnost poljsko-jugoslovanskih interesov in kaže na potrebo, da se ustvarijo čim najokrejši gospodarski, politični in družabni stiki med Poljaki in Jugoslovani. Med poljsko akademsko mladino se je pojavila močna struja, ki si je nadela nalogo, da poglubi jugoslovansko-poljsko prijateljstvo. Središče tega gibanja je Krakov, kjer je bilo že pred vojno mnogo odličnih borcev za poljsko-jugoslovansko vzajemnost. A tudi v Varšavi je že na delu mnogo odličnih politikov, ki delujejo na to, da bi stopila Poljska v čim najtesnejšo zvezo s kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. — Ta razveseljiv pojav med Poljaki mora vsak Jugoslovan pozdravljati z največjim zadovoljenjem. Bratska vzajemnost med Poljaki in Jugoslovani je v eminentnem interesu obeh narodov, zato bi bilo umestno, da bi se v tem oziru storilo kaj tudi s naše strani. Kaj je na primer s »Društvom ljubiteljev poljskega jezika«, ki se je pred meseci snova oživelo, a ni sedaj nič več slišati o njem?

Bolgari in Kobarčani. Po privatnih vesteh iz Sofije narasča nerazpoloženje bolgarskega naroda proti Kobarčanom od dne do dne bolj. Dolgi se pred vsem bivšega kralja Ferd. a tudi sedanjega Borisa, da sta jedino ona kriva, strašna katastrofa, ki je zadela Bolgarsko. V Sofiji in po pokrajini se prireja obedi, na katerih govorjaki

ljudstvo odkrito pozivajo, naj spodi Borisa. V tem vprašanju, da se je treba koburške dinastije osvoboditi, so si vsi jedini, nesoglasje pa vlada glede vprašanja, da-li se naj pridrži monarhiji ali se naj proglasi republika. Socialisti in velik del zemljelcev je za republiko, ostale stranke so za monarhijo. Monarhisti pravijo, da je Bolgarsko mogoče spasiti samo na ta način, ako si Bolgari izberejo za svojega kralja kakšnega princa iz angleške kraljevske rodbine. So pa tudi med monarhisti življi, ki se daj še pridruženjo zastopajo mnenje, da bi bilo najbolje, da Bolgari jednokrat za vselej pokopljejo sovraštvo proti Srbom, se sprijaznijo z dejanskimi razmerami ter stopijo s kraljevino SHS v personalno unijo, priznavajoč Petra Karagjorgjevića za svojega kralja. Dasi ti pametni ljudje sedaj še prav ne upajo na dan, se razume samo ob sebi, simptomatično pa je, da so se že pojavili. Morda bo ob koncu koncev srečala pamet tudi Bolgare, samo če ne bo za njete prepozno.

Mirovna konferenca.

POTEK.

LDU. Ljubljana, 10. aprila. Od Tiskovnega urada jugoslovanske delegacije v Parizu je prešla deželna vlada v Ljubljani nastopno brzojavko: Svet četvorice se je posvetoval včeraj zjutraj o predlogu komisije za saarsko kotlino, popoldne pa se je pečal z vprašanjem odgovornosti za vojno, vendar pa ni bilo nič definitivnega sklenjeno. Kljub bolezn Lloyd Georgea, Wilsona in Balfoura nadaljuje svet četvorice svoja posvetovanja o odškodnini, ki se smatra za najtežji mirovni pogoj za Nemčijo. — Vest o nameravanem povratku Wilsona v Ameriko se tolmači na dva načina; nekateri domnevaajo, da njegovo odpotovanje znači skorajšen sklep miru, drugi pa zopet vidijo v tem znak nesoglasja v naziranjih Wilsona in gotovih zaveznikov glede njegovih 14 točk. V Ameriki pričakujejo njegov prihod tudi radi tega, da v nekaterih notranjih vprašanjih sam odloči. Predsednikov parnik »George Washington« odpluje v Brest dne 11. t. m.

TRUMBIČEVE IZJAVE.

LDU. Pariz, 11. aprila. (Brezžično.) Trumbić je izjavil zastopniku lista »Petit Journal«, da bi pomenilo združenje Nemške Avstrije z Nemčijo veliko nevarnost, ne samo za Jugoslovane in Čehoslovake, ampak tudi za svetovni mir. — Kakor poroča »Echo de Paris«, je Lloyd George pri včeršnjem posvetovanju mirovne konference podpiral z izredno odločnostjo francoske zahteve. K temu je pripomogla najbrže tudi brzojavka, katero mu je poslalo 400 angleških poslancev angleškega parlamenta. — »Temper« piše o dogodkih pri Odesi, kjer morajo zavezniške čete nadaljevati boj, dasi akoro povsod drugje že vlada mir. Grške čete hrabro sodelujejo z francosko orijentsko armado; umikajo se ne pred boljševiki, ampak pred lakoto.

Jugoslovanski - italijanski spor na mirovni konferenci. Kakor poročajo laški listi iz Pariza, bodo določene italijanske meje takoj po določitvi francosko-nemških mej. Nato pridejo na pretes jugoslovanski, romunski, bolgarski, turški itd. problem, tako da bodo okoli 15. aprila pozvani nemški delegati v Versailles in proti koncu istega meseca bodo podpisane predhodne mirovne določbe. Italijanske zahteve bodo rešene skupno z zahtevami ostalih zaveznikov v predhodni mirovni pogodbi. Wilson in Lloyd George stojita na stališču, da strategični oziri ne smejo odločati pri določitvi mej, ne francosko-nemške, pa tudi ne italijanske. »Il Resto del Carlino« se seveda nad tem silno razburja in zahteva od italijanskih delegatov, da se zavzamejo z vsemi močmi za laške zahteve, katere označuje »perfidnac jugoslovanske propagande kot imperijalistične, in o katerih se z ozirom na različno stališče Wilsonovo in Lloyd Georgovo ne more reči sigurno, da bodo tudi sprejete.

Wilson in mirovna konferenca. »Il Resto del Carlino« priznava, da se Wilson protivi italijanskim zahtevam v gotovi meri, vendar pa se laški list tolaži s tem, da tudi Wilson in sploh vsa mirovna konferenca ne moreta svoje volje komu vsiliti. Slučaj glede Gdanjskega kaže jasno, da je mirovna konferenca nesposobna svoje ukrepe tudi praktično izvršiti. Laški list svetuje radi tega Italiji, naj ne odneha niti v najmanjšem od svojega programa, kajti niti Wilson, niti ostali člani mirovne konference se ne morejo trajno protiviti laškim zahtevam, ker bi to samo zavlačevalo sklepanje miru, kar pa bi ameriškan in angleški narod nikdar ne dopustila, ker si oba želi hitrega miru. Delegacija ameriškega kongresa obstoječa iz 6 republikancev in 6 demokratov, ki je dospela pred kratkim v Pariz, je zahtevala od Wilsona, da deluje na to, da se kar najhitreje sklene mir in odpokliče ameriške čete iz Evrope domov. Zadoštuje torej, da ostanejo Italijani trdni in neomajni v svojih zahtevah in da ne sklenejo nobenih kompromisov.

mene, ki so po naredbi o prosti trgovini prepovedani in kaznivi. Dovolitve, oziroma poverila, ki jih bo izdajalo kr. ministrstvo za prehrano in obnavljanje zemlje za prehrano ozemlja deželne vlade za Slovenijo, bo prehranjevalni urad objavil v dnevnikih „Slovenec“, „Slov. Narod“ in „Naprej“. Dosele je dobil Anton Sekula v Kostanjevici dovolitve, da sme nakupiti za občino Radeče pri Zidanem mostu 2 vagona pšenice, za občino St. Jernej 2 vagona pšenice in za občino Krško 3 vagona pšenice. — Prehranjevalni urad v Ljubljani. Dr. Senekovič s. r.

DRŽAVNO POSOJILO.

LDU. Zagreb, 11. aprila. Predela za vpisovanje 4% državnih bonov so že v polnem teku. Fin. minister je poveril izvedbo te finančne transakcije sindikatu denarnih zavodov kraljevstva SHS s sedežem v Zagrebu. V tem sindikatu so zastopani vsi večji naši denarni zavodi v Zagrebu, Beogradu, Sarajevu, Ljubljani, Novem Sadu, Splitu, Dubrovniku itd. Državno posojilo bo znašalo 200 milijonov kron in bo v polnem znesku vrnjeno čez 6 mesecev, in sicer na 3. novembra t. l. Kakor smo izvedeli, se začne vpisovanje takoj po Veliki noči in bo trajalo kakih 14 dni. Ako se vzame v obzir, da je posojilo popolnoma varno, ker sedaj ne jamči zanj več propadla Avstrija in Ogrska, ampak naša država, in ako se dalje vpoštevata, da današnje razmere obetajo izredno

ugodno obrestovanje, bo sanimanje za državne bone brezdvomno zelo veliko.

ZAGREBSKA BORZA.

Denar	Blago
Banka za trgovino, obrt in dustrijo	470 480
Banka in hranilnica za Primorje, Sušak, nove deln.	500 510
Hrvatska eskomptna banka	— 1450
Eskomptna in menjalna banka Brod.	380 385
Hipotekarna banka, Zagreb, nove delnice	— 395
Jadranska banka, stare deln.	— 910
nove delnice	860 880
Hrvatska kreditna banka, nove delnice	895 965
Narodna banka, Zagreb	425 442
Obrtna banka	225 235
Poljedelska banka	95 106
Prva hrvatska štedionica, nove delnice	8650
Riječka pučka banka nove delnice	— 210
Zemaljska banka	690 710
4% zadalžnice hrv. - slav. hip. banke	— 117
4% zadalžnice hrv. - slav. banke komunalne zadr.	— 115
4% zadalžnice Zemaljske banke	— 118
4% zadalžnice komunalne Prve hrv. štedionice	105 107
4% zadalžnice mesta Zagreba	— 117

Nainovejša poročila.

(Naša posebna brzojavna poročila.)

KRIZA V KONFERENCI.

Geneve, 10. aprila. Namero, naj bi se postavilo sodišče nad krivici svetovne vojne itd., so sedaj opustili pod vplivom Wilsonovega govora. Pač pa javlja „Temps“, da se bo sodelo o zločinih, ki so se dogajali med vojno samo in da bodo zahtevali, naj Viljama izroče. — V konferenci sami vlada sedaj nekakšna kriza. Vsi prvotni važni problemi so rešeni. Sledeče komisije in podkomisije so končale svoje delo: Teritorialna, za zvezo narodov, o odgovornosti, o delavskem vprašanju, o plovi. Od teritorialnih vprašanj je rešeno vprašanje nemških mej na zapadu in iztoku in avstrijsko vprašanje, češke in grške meje. Slezvig in Belgija. Nerešena vprašanja so: Meja med Jugoslavijo in Rumunijo, vprašanje Maroka, ki je lahko, meje Poljske napram Rusiji, Litvi in Ukrajini, kot najvažnejše se nereseno vprašanje se pa smatra jadranski problem, s katerim ne morejo nikakor naprej. Ker je misija Smutsa popolnoma propadla, se na novo razmišlja o vojaških odredbah. — Kritika proti Lloyd Georgeu in Wilsonu narašča. Proti Wilsonu nastopajo ameriški republikanci, proti Lloyd Georgeu angleški konservativci. 200 konservativnih angleških poslancev je brzojavno protestiralo proti dr. Lloyd Georgeu v vprašanju odškodnine. Pozicija Francije se je s to reakcijo besnih Američanov in Angležev proti slabotni protiboljševski politiki in proti popustljivosti napram Nemcem zelo izboljšala. Ti dogodki so največje važnosti tudi za Jugoslavijo, ki šteje med svoje najboljše prijatelje angleške konservativce, njim na čelu „Times“, ameriške republikance in francoske naprednjake. Vprašanje Reke in Gdanskega se bo po razpoloženju, ki vlada danes, rešilo zajedno. Močna struja hoče dati obe mesti Poljski in Jugoslaviji z garancijami (avtonomijo) za drugo narodnost. Jadranski problem bo najbrže do ponedeljka naprej oficijelno javljen v komunikacijah o sejah odbora četvorice.

ITALIJA.

Lucern, 10. aprila. Včeraj javljen generalni štrajk v Rimu je mirno potekel. Večina delavstva se je vzdržala političnih manifestacij, se je na vendar udeležila štrajka iz solidarnosti, izvemši pošte in brzojave. (Zeleznice sploh niso prišle v poštev). Štrajkali so tudi tramvaj, tipografi in izvoščiki. Štrajk je pričel ob 6 in trajal cel dan. Vsi časopisi brez razlike strank so prinesli objavo štrajkujočih. (Kakor znano, je štrajk bil naprten proti pasivnosti konferencie.)

Listi prinašajo že javljeno brzojavko Grossicchia na Orlanda, da mora biti Reka laška.

ŽIVILA ZA JUGOSLAVIJO.

Geneve, 10. aprila. Te dni odide iz Švice vlak z živili v Jugoslavijo.

ZVEZA.

Geneve, 10. aprila. »Temps« javlja, da se pojavljajo z ozirom na negotovi položaj v istočni Evropi in v Nemčiji struje, ki žele trajno zvezo Antante in Amerike. (Sveta Alianca?)

NADALJNI GLASOVI S KONFERENC.

Lucern, 11. aprila. Živahno se diskutira kaj pomeni poziv ladije George Washington v Brest. Američani demantirajo Wilsonovo namero, da hoče odpotovati. Vlada nazirajo, da se je vest raznesla za to, da bi izvajala nek pritisk na javno mnenje, ki bi zopet zahtevalo od odbora četvorice, naj pospeši mir. Govori se, da namerava tudi Lloyd George odpotovati pojutranjem v London.

POD OROŽJEM.

Geneve, 11. aprila. Z ozirom na nepojasneni položaj je demobilizacija francoske armade prekinjena do 15. t. m.

POGAJANJA BREZ KONCA. REKA NE BO LAŠKA.

Geneve, 11. aprila. »Perseverance« prinaša inspiriran dopis iz Pariza, da je sklep preliminarnega mira treba pri-

čakovati še le do konca maja. Izgleda, da je ta vest prikrojena za one, ki zastopajo preostro radikalno smer. V vprašanju Gdanskega se pojavljajo predlogi, naj bi se Gdansko spojilo s poljskim gospodarskim sistemom, politično pa pod upravno zvezo narodov. Amerika nasprotuje laški želji za Reko vedno določene. Clemenceauov organ »L'Homme Libre« piše, da bo maj prvi mesec miru in da bo parlament moral začetkom maja votirati mirovno pogodbo. Odbor četvorice je dokončal v svojih zadnjih sejah v zadnjih detajlih vprašanje odškodnine in francosko zapadno mejo, jedino Gdansko in jadransko vprašanje še nista rešena.

BOLGARIJA. — HEDŽAS IN EGIPT. PAPEŽ IN PROTESTANTI.

Geneve, 11. aprila. René Puaux objavlja v »Tempsu« članek proti bolgarskim spletkam v Macedoniji. Obraca se proti Bolgarom, ki ne računajo s položajem in ki so zopet začeli pridigati veliko bolgarski program. Pravi, da bo Bolgarija garancija za svetovni mir le, če ne bo močna, pač pa dobro zastražena. — Angleži javljajo, da je v Egiptu zopet mir in da je za to egiptiška delegacija prispela v London k pogajanjem. — Kralji v Hedžasu se je proklamiral za kalifa. To je zopet angleški uspeh. — Iz Rima javljajo »Temps«, da so v teku resna stremjenja za zopetno združenje vseh krščanskih cerkva. Delegacija ameriških protestantov bo v kratkem prišla v Rim, da prevzame papeža, naj pošlje legata, ki bi predsedovali kongresu vseh krščanskih cerkva v Ameriki.

ODBOR ČETVORICE.

Geneve, 11. aprila. Odbor četvorice se je zopet posvetoval o kompromisu v vprašanju Saare.

UPOR.

Geneve, 11. aprila. Po poročilih iz Sangaja se nahajala vsa Koreja v upor proti Japonski. Kitajska podpira ta upor.

S KONFERENCE.

Geneve, 12. aprila. Pod pritiskom konservativcev je moral Lloyd George spremeniti svoje držanje. V vprašanju odškodnin se je to že zgodilo, glede Gdanskega in Reke se pa to za trdno pričakuje. Ravnotako se bo poznala izprememba dosedanjega kurza proti boljševikom. Bonar Law je po naročilu večine angleškega parlamenta v Parizu priobčil Lloyd Georgeu očitke na najbolj energičen način. Skratni čas je, ker raste razburjenje tudi v Franciji vedno bolj in se je zlasti pojačalo, ker je padla Odesa. »Echo de Paris« piše: Po imenih Prinkipo, Gdansko, Budimpešta mora veljati Odesa za simbol naše slabosti, s katero preneha naša zveza svoje delo zopetne zgradbe Evrope. Hoteli smo vladati ves politični svet in določiti pravila, ki bi veljala za večne čase, pa smo morali svojo zahtevo skiniti pred nekaterimi bandami rudečih vojakov. To je slabo prerokovanje za zvezo narodov. »Matine« piše: Dosedaj se še nič ni doseglo. Težko je obdržati svoje zaupanje, če vidimo, kaj se dogaja. V vseh vprašanih se bojujejo s praznim besedičenjem in čas poteka. Zmagovita Antanta se umika pred nekaterimi rudečimi četami sovjeta. Metoda, da so francoske zadeve postavljene vedno na konec, ni imelo uspeha. Anglija ima nemško brodovje in večino kolonij. Amerika ima svojo zvezo narodov, mi Francozi pa pridemo v tem trenutku kakor kakšni nadležni berači. Amerikanski propagandisti so poskušali drzen manever zastraševanja: Če se ne udeležimo, odide naš prezident domov in vas pustiti v zos. To pomeni, da naj se povsod postavimo v kontroverzi na enako stališče z Nemci. Nekaterih že sklenjenih dogovorov ne bo sprejel noben francoski parlament. Francija zahteva od Wilsona, kar ji uče.

DROBNE VESTI.

Geneve, 12. aprila. »Petit Journal« je priredil anketo o bodočnosti Avstrije. Češki senatni minister Benes se je javil proti združitvi s Nemčijo in misli, da ta združitvi tudi ni verjetna. — V Rimu je stavka potekla mirno. Nacionalistične stranke so napravile protidemonstracijo a petjem in zastavljanjem pred Kvirinalom. Vojstvo je bilo konsignirano. Arretirano je bilo mnogo socialistov, ki so pa bili svezeti zopet izpušeni. Enodnevni štrajk je bil v celi rimski provinci, toda brezuspešen in samo delen. Štrajki v Španiji so končani in se je delo zopet pričelo. V Legnano je pričel kongres anarhistov. Nemški korespondent »Avantijac« javlja, da je boljševiški bavarški zunanji minister dr. Lipp dvomljivo eksistenca in v resnici nemški tajni agent.

SE O KRIZI KONFERENCE. — WILSON GROZI Z ODHODOM. — TERMIN MIRU ZOPET ODLOŽEN. — ZVEZA NARODOV. — BOLŠEVIKI. — ITALIJA.

Geneve, 12. aprila. Opoldne. Javljajo se vedno določene podrobnosti o Wilsonovi nameri, da se vrne v Ameriko. Laško in angleško radikalno časopisje pravi, da je vzrok tega Wilsonovega obnašanja iskati v pretiranih francosko-belgijskih zahtevah ob Reni in vprašanju odgovornosti (kar je Wilson nastopil proti francosko-angleškim zahtevam, da bi Viljem bil kaznovan) kakor tudi v vprašanju odškodnine. Radikalni listi slikajo na steno vruga, namreč zblizanje Amerike z Nemčijo in sovjetsko vlado. Vendar pa še ni dovolj jasno, ali je Wilsonova gesta bolj grožnja ali jo misli resno. Druga važna prikazen je, da se Lloyd George pod vplivom Bonar Lawa približuje Francozom. Nikdo ne računa več s tem, da bi se mir sklenil za Veliko noč, pač pa računajo celo z možnostjo, da se vrne Wilson v Ameriko in da pride potem v tretje zopet v Evropo. Za prihod nemških delegatov v Pariz se imenuje sedaj 15. maj. — Lloyd George se vrača v London in bo v torek v poslanski zbornici podal poročilo o mirovni konferenci. To poročilo se pričakuje z veliko napetostjo. Včeraj zvečer je bila zadnja seja komisije za zvezo narodov o revidiranju statuta. Definitivni tekst je zelo oddaljen od obširnega Wilsonovega programa. Navodna Ljeningova mirovna ponudba vzbuja v Parizu in Londonu največjo pozornost in nezadovoljnost v konservativnih krogih. V odboru četvorice so jo obravnavali z vso resnostjo. Vplivni krogi so začeli zahtevati, naj se Antanta ohrani kot zveza pateg zveze narodov.

KOMEDIJA.

Lucern, 12. aprila. D'Annunzio je dobil zlato kolajno za hrabrost. Izročil mu jo je vojvoda d'Aosta. Ceremonija se je izvršila v Trstu in vse laško časopisje dela velik tamtam radi tega.

BOJAZEN.

Lucern, 12. aprila. Na Holandskem se boje, da bi nemški boljševiki udri v Geldrijo.

POMENLJIV INTERVJU TRUMBIČA. — KOMPROMIS?

Geneve, 12. aprila. »V Morningpost« je, kakor smo javili, Barzilai objavil laški intervju, včerajšnja »Morningpost« pa priobčuje odgovor, namreč intervju z dr. Trumbičem, ki je zelo smernen in polaga največjo važnost na Reko. Trumbič je končal, da se jugoslovanska delegacija ne bo odstranila od konference. Če bi to storila, da bi izidala interese vseh treh delov združenega naroda. Mi priznavamo, da se nahajamo v rokah konference, toda hočemo storiti vse, kar je mogoče, da osiguramo svojo narodno eksistenco. O Trstu, Gorici in Istri govori Trumbič bolj mimogrede, čeprav navaja globoke točke naše zahteve in se sklicuje na etnografski položaj. — V angleških vladnih krogih smatrajo to Trumbičevo izjavo kot velik korak h kompromisu, ki si ga Angleži tako žele.

(Naša poročila iz Beograda in Zagreba.)

UREDITEV VALUTE.

Beograd, 12. aprila. »Pravda« poroča, da je izjavil finančni minister dr. Ninčević, da se ne bo tiskal nov denar, marveč, da se bo zamenjala kruna za stari srbski dinar po kurzu dve proti ena ali v najslabšem slučaju dve in pol proti ena.

MOKA NA POTU.

Beograd, 12. aprila. Vlada je odredila, da se od ameriških živežnih zalog, ki se nahajajo na Reki, odpelje ta koj 100 vagonov v Slovenijo in 100 vagonov na Hrvaško.

Društvene vesti in prireditve.

Jedini odsek ljubljanskega Sokola prične z vajami v ponedeljek, dne 14. t. m. ob 7. zvečer v jahalnici na Blewetočevi cesti. Val, ki so se prijavili k vajam, javljajo se ob označenem času v jahalnici, kjer se oddelijo. Konje za poduk je dal brat Krapeč na razpolago.

Sokol I. je priredil v Šentlari, t. m. ob pol 8. uri zvečer v prostorih br. Zuparice na Ahaciljevi cesti sprejemni večer br. našolstva Stane Vidmarja, ki se je po dolgi odsotnosti vrnil zopet v domovino in sokolske kroge. I. podstarosta br. Bloudek in kasneje II. podstarosta br. Marolt sta v iskrnih besedah pozdravila vrnišvega se našolnika, povdarjajoč zlasti dejstvo, da se je br. Vidmar cel čas vnoje ohašal strogo sokolsko in da je smeti, da bo po dosedanjih izkušnjah privedel društvo v telovadnem celni zopet na eni vrh, ki ga je Sokol I. zavzemal pred vojno. — Br. Stane Vidmar se je zahvalil za izkazano mu naklonenost od strani bratov in sester ter ponovno zatrdil, da hoče posvetiti vse svoje moči v prospeh in procvit društva, zlasti kar se tiče v telovadnem oziru. — Na sprejemnem večeru je bilo zbrano toliko bratov in sester, da so bili prostori prepolni, kar pač najbolj priča o simpatijah, ki jih uživa vrnišve se brat načelnik v svojih sokolskih vrstah. — Ob tej priliki je bilo za zgradbo sokolskega doma Sokolu I. zbranih tudi nad 1000 K.

Ustanovni občni zbor »Društva tehnikov v Ljubljani« se je vršil ob polnoštevni udeležbi vseh vabljenih na dan 6. aprila ob 9. dopoldne v Mestnem domu. Po pripravljenem odboru predlagana pravila in poslovnik so bila soglasno sprejeta; soglasno je bilo tudi izvoljeno društveno predsedništvo, tajništvo ter vsi nadaljni odborniki. To novo društvo prične takoj svoje delovanje s tem, da širimo naše domovine, po zasebnih ter javnih uradih, združi v smoteno organizacijo vse tehnike na strokovni in stanovski podlagi v smislu svojih demokratičnih pravil in načel. Zato naj ne manjka med nami nobene tehnika, ki hoče z nami skupno in kompromisno delovati v duhu sedanje časa in napredka. Pozivljamo torej tem potom vse strokovno naobražene in v katerikoli tehnični stroki delujoče tehnike slovenske narodnosti, katerih naslove nam še ni bilo mogoče do danes zbrati, da spoznajo pomen te organizacije in nemudoma javijo svoje naslove tajništvu »Društva tehnikov v Ljubljani«, Rimska cesta 7/III. Isto dajo na željo vsa potrebna pojasnila pismenim potom ali tudi ustmeno vsak torek in petek ob 2. do 3. popoldne.

Na sestanku bivših članov »Akademije društva slovenskih agronomov Kras na Dunaju, ki je bil sklican 9. t. m. v gostilni pri »Novem svetu«, se je sklenilo, da se preseli društvo s vsem svojim imetjem iz Dunaja v Ljubljano. Obenem se prosijo vsi člani in nečlani »Krasa«, da takoj vrnejo iz društvene knjižnice izposojene knjige in skripta na naslov: Inž. agr. Bogdan Pahor, Ljubljana, Vegova ulica št. 8.

Muzejsko društvo za Kranjsko, Občni zbor Muzejskega društva za Kranjsko se vrši v torek, dne 29. aprila 1919 ob 5. zvečer v muzejskih prostorih. Ker naj se ustanovi društvu nova smer, je želeli, da se društveni udeležci čim najštevilnejše.

Izvanredni občni zbor proste organizacije okrožnih zdravnikov na Kranjskem se vrši v sredo 16. t. m. ob 3. popoldne v hotelu »Union«. Ker so zelo važne točke na dnevnem redu, želi obilne udeležbe našelstva.

Pevsko in bralno društvo »Saleški zvon« iz Velenja ponovi na cveto nedeljo, dne 13. t. m. ob štiri popoldne v gledališki dvorani hotela gospe Vasje v Soštanj pri Sokolskega doma v Soštanju zadnjič lepo uspešno ljudsko igro s petjem v 4. dejanjih »Naša kri«, spisal S. F. Finžgar. Ker je tudi zveza z vlaki ugodna, prosimo obilne udeležbe tako od domačih, kakor tudi od strani gostov.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

Bolniško - podporno društvo čevljarjev v Ljubljani vabi na I. četletni shod, kot slavnostni shod, ki se vrši v nedeljo 13. aprila 1919, ob 2. uri popoldne v gostilni g. Ant. Zabukovca, Stritarjeva ulica 7.

Ciril - Metodova podružnica na Vranskem vprižori v soboto 12. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo 13. t. m. ob 3. popoldne v salonu g. Košenine igro »Milinar in njegova hčra«.

objavijo pravočasno v listih. Prodajalec krušne moke odvzame strankam vse krušne izkaznice ter jih shraja. Na krušno rodbinsko legitimacijo pa mora prodajalec krušne moke poleg pekove štampilje pritisniti še svojo štampiljo. Na te krušne rodbinske legitimacije se bodo potem dobivala krušna moka. Koliko se bo odvezlo za moko dnevnih odrezkov na krušni rodbinski legitimaciji in koliko se bo dobilo moke se pravočasno objavi v listih. Od srede 16. t. m. do prihodnje sobote 26. t. m. dobi vsaka oseba namesto kruha skrajaj 1 kg in 40 kg krušne moke, ki se bo delila dvakrat ali trikrat, ker ni mogoče nakazati naenkrat vse krušne moke.

Kdor hoče torej krušno moko namesto kruha, naj voli v torek, ter zahteva od prodajalca kruha, da mu vrne vse krušne izkaznice, ker v sredo prodajalci kruha več ne vračajo krušnih kart za nakup moke, ker morajo tudi peki in mestna pekarna vedeti, koliko imajo peči kruha.

Prodaja moke za kuho oziroma pecivo pa ostane neizpremenjena.

Peki in prodajalci kruha se vabijo, da predložijo v sredo dopoldne vse krušne izkaznice, ki so jim še ostale, da se na prodajalcih izračuna, koliko rabijo še kruha oziroma moke za kruh.

Poizvedbe.

Kdo izmed vrnišvih ujetnikov iz Rusije ve kaj o Franc Urbančiču, posestniku v Blatni Brezovici hiš. št. 1. Služil je pri domobranskem pešpolku št. 27; odšel je na bojišče 1. oktobra 1914 iz Tolmina s 1. maršbataljonom, 1. stotnijo. Zadnji njegov naslov iz meseca marca 1918 je bil: Franc Urbančič, Trocky - Lager, Busuluk, gubernija Samara, Rusija. Prijaznega obvestila prosi njegova soproga Ivana Urbančič, posestnika v Blatni Brezovici hiš. št. 1, pošta Vrhnika, katera tudi povrne vse stroške.

Karol Valenčič, rojen na Češkem v Podolskem, išče svoja brata Josipa in Ivana iz Prema pri Postojni. Komur bi bilo kaj znano, naj naznani Karolu Valenčiču, avtokader JHC, Ljubljana.

V noči 10. na 11. t. m. mi je bil iz hleva ukraden črni debel konj z belo lis na smrčku. Za slučaj, da se mi naznani, kje bi se sedaj nahajal, dobi dotični primerno nagrado. — Franjo Jémeč, Tržaška c. 8.

Zgubila se je v petek na koncertu v Unionu črna svilnata ruta, koja je drag spomin. Pošteni najditelj se proti nagradi vlinudno prosi, da odda isto v trafik Union.

Kdo ve kaj? Kateremu iz Zabakala (Rusija) iz vjetniškega taborišča Peščanka pri Citi vrnišve se častniku ali vojaku je kaj znano o nadporočniku Jožetu Šircelju, prosi se, da blagovoli sporočiti njegovi materi Rozi Šircelj, Ljubljana, Sodna ulica 4. Stroški se povrnejo.

živo apno, portland cement, židno in strešno opeko

(vse v celih vagonih). Hvali mikserni šina (od 100 kg višje) ponuja

Valentin Urbančič, Ljubljana, Metelkova c. 18 (nasproti Hotela).

Hrvatsko dioničko prometno društvo u Virovitici.

Zvonimirov trg 4. kupuje v lastitelja knji.

2769

uz privatnu cijenu svaku količinu
**jelovih dasaka, letava
i ostale gradje jelove.**

Proda se salonska garnitura,

mizica, omara za knjige, pisalna miza za dame, ogledalo za K 2300— in dekoracijski divan za K 850—. Kje, pove upravništvo Slovenskega Naroda. 4109

Po K 8— VINO Po K 8—

izvrstno, iz okolice Sv. Ivan Zelina, Kašnja, Križevci i Moslavina kao i Stajersko čez ulico toči se u kleti **Hotela Tratnik Sv. Petra** cesta šte. 25.

Fotografični atelje

zelo dobro vpeljan v sredini mesta se s celim inventarjem takoj **proda**. Na reflektante kateri, posedujejo čez 25.000 kron gotovine se bo oziralo. Pismene ponudbe na upravništvo Slovenskega Naroda pod „Foto atelje 4119“.

JOS. PETELINC
Ljubljana
Sv. Petra nasip št. 7.

Zaloga divalnih strojev in njih posameznih delov, igel in oja, ter drugega galanterijskega in modnega blaga. Istotam se prodaja: Stoklo za izložbene omare (belgijsko steklo) kompletno z valjčnimi zastori, mera 135x184, 63x184, 50x184 in eno rabljeno 90x162. Kupi se: Nacionalna registrirana blagajna: novejši model.

Oddajam na debelo in drobno:

fini rum, izvrstno slivovko in najfinije namizno olje po najnižjih cenah

IVAN PERDAN v Ljubljani.

! SVETLA !

Baterije, farne, elektrotehnični predmeti, (izdelek, svetovne slovenske tvornice). Generalna reprezentanca za en gros v kraljestvu SHS

JANKO POGACAR, ZAGREB, 1882
Začasno Ljubljana, Ilirska ulica št. 29/1.

Srbečico, hraste, lišaje
odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir, postav. varovano „SEKAFORM“-mazilo. Popolnoma brez duha in ne maže. Poskusni lonček K 3—, veliki K 5—, porcija za rodbino K 12—.
Dr. E. Flesch's Kronen-Apotheke (Győr), Raab Ogrsko.
Zaloga za Ljubljano in okolico: Lekarna „pri zlatem jelenu“, Ljubljana, Marija trg. 5958
Pozor na varstveno znamko „SEKAFORM“

VINO, staro in novo, slivovko, rum itd.

nudim po najnižjih cenah.

KUPUJEM suhe gobe, dobre vreče in želod.

M. RANT, KRANJ.

Razglas.

Javna dražba posestva

na Krasincu št. 1, „Krasinski majer“ pol ure od postaje Gradac v Belokrajini, se vrši v sredo, dne 16. t. m. ob 8. uri zjutraj, skupno ali razdeljeno v posameznih parcelah. Posestvo obsega poslopja, ca. 36 orolov najboljših njiv in travnikov.

Prodajalo se bode tudi več konj, krav, prašičev, vozov, sani, konjske oprave, par strojev, kmetško orodje itd.

Ako se prvi dan, 16. t. m., ne bode moglo vsega prodati, se vrši dražba še naslednji dan, 17. t. m.

Dražbeni pogoji se razglasijo pred začetkom dražbe.

Pohištvo

Spalne, jedilne in gosposke sobe, kuhinjska oprema, podlošč, modroci, otomane, spalni in dekoracijski divani, postelje, omare, mize in stoli iz mehkega in trdega lesa, železne postelje in umivalniki ter vse vrste lesenega, železnega in tupočranega pohištva v vsakem slogu od proste do najfin. Izvrtne po jako nizkih cenah pri trški za pohištvo **KAREL PREIS**, Maribor, Stolna trg 6.

Svobodno ogledi Gostili nastojl

Ugodna prilika! Ugodna prilika!

Proda se kompletna

oprava za spalne sobe

od eleg. do priprostilih vrst, razno drugo pohištvo, perilo in srebr. jed. orodje

Transport se na željo preskrbi. — Pojasnila daje:

Finančna ekspedicija št. Matelič, Ljubljana, Kongresni trg št. 3.

Specijalna trgovina ur, zlatnine in briljantov

F. Čuden Sin

nasproti glavne pošte v Ljubljani.

A. Mušič

preje FR. HOPF,

LJUBLJANA,
Zelenburgova ul. 6.

Najstarejša trgovina glasbil, strun, gramofonov in glasbenih potrebščin vseh vrst. Popravila v lastni delavnici strokovno in cenó.

DARUVAR

Slavonija

stanica južne željeznice.

Ugodno ljetovališče.

Cijelu godinu otvoreno. — Glavna sezona od svibnja do rujna.

Mineralno i blatno kupalište.

Radioaktivni topli izvori. Najuspešnije liječenje: reumatizma, ischiasa, posljedica od raznih ogleda, ženskih bolesti, slabokrvnosti i opće slabosti. 3707

Dobra opskrba!

Cijelu godinu otvoreno. — Glavna sezona od svibnja do rujna.

Št. 3277

Razpis.

Pri zdravilišču v Rogaški Slatini se oddajo potom javnega razpisa za zdraviliško dobo leta 1919 nastopni trgovski prostori proti navedenim letnim najemnim zneskom:

- I. Zdraviliška restavracija za 5000 K.
- II. Hotel „Pošta“ za 8000 K.
- III. Trgovina z mešanim blagom v „Tržaški hiši“ za 3000 K.
- IV. Brivnica in česalnica v „Zagrebski hiši“ za 700 K.
- V. Trgovina z delikatesami za 1000 K.
- VI. Trgovina z galanterijskim blagom za 1000 K.
- VII. Knjižarna za 500 K.
- VIII. Trgovina z zlatnino in srebrnino za 500 K.
- XI. Trgovina z urami za 200 K.
- X. Krojaška trgovina za 300 K.
- XI. Trgovina z modnim blagom (Kokoschineggov paviljon) za 1200 K.
- XII. Paviljon za prodajo peciva za 200 K.

Navedene najemnine zneske se smatrajo za najmanjše ponudke, vendar poverjenstvo za javna dela pri oddaji ni vezano na najvišje ponudke.

Glede morebitnega prevzema inventarja, v kolikor je last dosedanjih najemnikov, se mora novi najemnik sam pogoditi s svojim prednikom.

Ponudbam, katere je vložiti

do dne 20. aprila t. l.

pri poverjenstvu za javna dela v Ljubljani je poleg ponudbe najeminskega zneska priložiti dokaze: 1. o strokovni usposobljenosti, 2. narodnosti in 3. o zadostni višini obratne glavnice.

Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo zdravilišča v Rogaški Slatini ozir. so tam razvidna.

V Ljubljani, dne 20. aprila 1919.

Poverjenstvo za javna dela.

Pšenico, oves, koruzo in ječmen

prodaja samo na cele vagone od postaje Sisek za takoj veletrgovinske s štitom in doletnimi pridelki **FRANZ WEISS**, Sisek. Ustanovljeno 1881. 3714

Skladišče

večje ali manjše in ena šupa se vzame v najem. — Naslov pove upravništvo Slovenskega Naroda. 4117

Stanovanje

z najmanj 3 sobam za maj, avgust ali november išče ugledna, mirna stranka (4 osebe). Eventualni posredovalec dobi visoko nagrado. Naslov pove upravništvo Slovenskega Naroda. 4116

Brastov, buk, smrek, les, deske, hlode kupi
tovarna pohištva in parketov Zg. Gameljane nad Ljubljano.

Cejene ponudbe na

3998

Vido Bratovž

zaloga pohištva, Ljubljana, Marije Terezije cesta št. 13.

Prima bosanske slive

v vrečah à K 5.40 za kg netto, prodaja dokler traja zaloga, trg. in komis. del. družba „Balkan“. Vreče se zaračunajo à K 5.— za komad. 4108

Dr. Ivan Matko

strokovni zdravnik za notranje bolezni

ordinira od 1/2 3 — 1/2 4 pop.

v Mariboru Stolna ulica šte. 1., III. nadstr.

Zaloga pohištva in tapet

ERNST ZELENKA,

oblastveno zapriščeni izvedenec

Šolska ulica 5 **MARIBOR** Gosposka ulica 25

priporoča svojo bogato zalogo najraznovrstnejšega pohištva: spalnih, jedilnih sob klubnih garnitur, divanov, otoman, žime za madrace itd. 2236

Največja izbira. Zmerne cene. Solidna postrežba

Dražba

ročno vezanih proprog

se bo vršila dne 15. t. m. ob 9. uri dopoldne v skladišču

„BALKAN“ Dunajska cesta.

OKLIC.

Ljubljanski denarni zavodi naznanjajo, da so se dogovorili poslovati počenši s 14. aprilom t. l.

od 8. ure zjutraj do 2. ure pop.

Blagajne so odprte

od pol 9. ure dop. do pol 1. ure pop.

P. t. stranke prosimo, da se po tem javnajo.

Izvozna i uvozna tvrtka
Lavoslav Poljak i drug

Središnica: SPLIT, Dalmacija.

Podružnice: Rijeka, Makarska, Beč (Wien) I. Rotenturmstrasse 11.

Bavi se samo na veliko.

Izvozom i kupovanjem: svih domaćih zemaljskih proizvoda, južnog voća, žitarica, ljekovitih bilja, eteričnih i jestivih ulja itd.

uvozom i prodajom: inozemnih proizvoda, svakovrsne prekomorske robe itd.

3533

Brzejavni naslov: Poljak i drug.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Dejnska glavica 15.000.000.— kron.

Stritarjeva ulica šte. 2.

Rezervni fond 4.000.000.— kron.

Poslovalnica avstrijske državne razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Sprejema

Kupuje in prodaje vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje

vloge na knjižice in tekoči račun
proti ugodnemu obrestovanju.

vsakovrstne KREDITE.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani.

obrestuje hranilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1,100.000.

2%

brez odbitka rentnega davka

Ustanovljena l. 1881.

G. F. Jurásek

vzgojevalec klavirjev in trgovac z glasbilo

v Ljubljani, Wolfova ul. št. 12.

Prva jugoslovanska specialna
trgovina za vzgojevanje in po-
pravo glasbil.

Št. 5622.

Razglas.

4095

V zmislu odloka deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani z dne 4. aprila 1919, št. 4511, se občinstvo opozarja, da se bo proti prekupčevskemu, navijalcem cen in dražilcem živežnih potrebščin brezobzirno in z vso strogostjo postopalo na podlagi naredbe kr. ministrstva za prehrano z dne 7. marca 1919 št. 2684.

Vsak slučaj naj se takoj naznani z zadostno navedbo dokazov.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 9. aprila 1919.

Velika izbira slamnikov
po najnižjih cenah.

Rozi Fabčič

Rimska cesta 6.

Vzalogi najfinejši modeli
in vedno novi žalni klobuki.

Gonilni jermeni

Pasovi za dolgula. — Transportni trakovi
impregirani, iz čistih platnenih niti.

Podjetje za indstr. potrebščine

RATTNER & CO., Gradec (Graz) 23.

Dobavljamo vse tehnične predmete. Izvoznice preskrbimo mi.

SVETOVNI IZDELKI

elektr. žarnice, elektrotehn. in instalac. material dobavi

Depot: Svetla gen. repr. za kraljestvo SHS

Janko Pogačar, Zagreb, začasno
Ljubljana, Ilirska ul. 29/1.

Žvepleno kopališče

Varaždinske toplice (Hrvatska)

Železniška in poštna postaja, telefon, brzojav.

Nov zdravilišni hotel (svratišče). — Elektr. razsvetljava.
Staroznano, radioaktivno zdravilišče z žveplom (Schwefel-Therme) + 59° C.
priporočeno proti protinu, revmatizmu, išiasu i. t. d.
Zdravljenje s pitno vodo pri boleznih v vratu, grlu, prsih,
jotrih, želodcu in črevesnih boleznih. Elektr. masaža, blatne,
oglikovne kisle in solne kopeli. — Odprto celo leto. — Kraska okolica.
Mod. oprema. Novi hoteli. Prospekte gratis. Zdravil. zdravnik Dr. J. Lochert.

Čemu za pomlad nove obleke

ako se s prebarvanjem starih in kemičnim čiščenjem zamazanih doseže isto.

Najmodernejše barve, prihranek denarja.

Mitra in točna izvršitev.

Prva in največja jugosl. tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-bijanje perila

JOS. REICH, Tovarna: Poljanski nasip št. 4.

Podružnica: Solenburova ul. 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.

MODNI SALON

STUCHLY - MASCHKE

LJUBLJANA — ZIDOVSKA UL. 3 — DVORSKI TRG 1.

priporoča največjo izbiro

finih stankov, svilenih klobukov in čepic za dame in deklice.

Popravila se sprejemajo in točno izvrše.

Ing. Dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbni inženir.

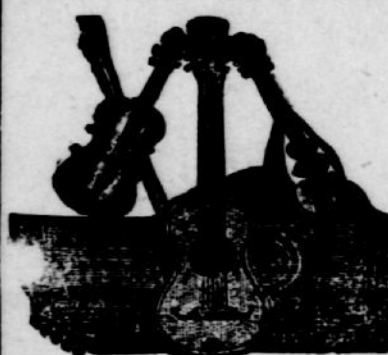
Specijalno stavl. podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe
v Ljubljani, Hilšerjeva ulica št. 7.

Izvršuje strokovno:

Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in
železobeton. jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja,
skladišča, betonske rezervoarje, železobetonsko oporno zidovje in
vse druge betonske in železobetonske konstrukcije.

Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte stavbeno inženirske stroke.

Tehnična mnenja. Zastopstvo strank v tehniških zadevah.

Violine, strune, citre,
harmonike, kitare,
tamburice, telovad.
rogovi, vse druge
glasb. instrumenti in
potrebščine v veli-
činski zalogi.

ALFONZ BREZNIK

učitelj Glasb. Matice in edini za-
prisež. izvedenec dež. sodišča

LJUBLJANA

Kongresni trg št. 15.

(Nasproti nunske cerkve.)

Trgovina vina na veliko

Andrija Golubič

Zagreb, Jurišićeva ulica 10.

PRODAJE:

Vino belo in rdeče, staro in novo, moslavinsko, graševino.
Rum najboljšje vrste do 40% jakosti, fini aroma, Slivovko
lansko in dvestono, enkrat in dvakrat žgano, do 40%
jakosti, od modrih bosanskih sliv, najboljših obče. Vse na
vagone in manjših količinah, hitro in točno odpremljanje!
Posredujem za vsakovrstno nabavo živil, gospodarskih pro-
izvodov itd. — Zastopnik za Ljubljano in okolice

Ivan Koželj, Tržaška cesta št. 27.

Podružnica Ljubljana.

Dejniška glavica: K 30,000.000.

JADRANSKA BANKA

Podružnica Ljubljana.

Rezerve: okrog K 10,000,000.—.

SPREJEMA: Vloge na knjižice

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu
obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na mora-
torij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPIJE IN PRODAJA: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Centrala:

Trst.

Podružnice:

Subotnik, Dunaj, Kotor, Metković, Zadar, Beograd, Kragujevac.

IZKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE TRGOVSKA KREDITE pod najugodnejšimi pogoji.

DAJE PREDUJME: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih
skladiščih.

PREVZEMA: Berzno naročila in jih izvršuje najkvalitetneje.

Brzojavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.